16 F

sosyalist yol

AYLIK DERGİ - Ekim 1975 - SAYI:4

Sol oylar ve CHP
MEHMET ALİ AYBAR

Dünden bugüne
GALİP M. ATAÇ

Solun işi
YAŞAR KEMAL

Disk'in yeni yönetimi
KEREM CAN

sosyalist yol

Aylık dergi. Sayı: 4. Ekim/1975

İÇİNDEKİLER

SOSYALİST YOL ■ Aylık dergi ■ Sayı 4 ■ Ekim/1975 ■ Sahibi: Talat Kılıç ■ Yazı İşleri Müdürü: Şafak Kutal ■ Adres: Alayköşkü Caddesi, Sıdıka Batu İş Hanı No: 12 Kat: 3 No: 303 Cağaloğlu - İstanbul ■ Ankara bürosu: Rüzgârlı, İbrahim Müteferrika Sokak, Fazilet Han Kat: 1 Ulus - Ankara ■ Dizgi-Baskı: Yelken Matbaası İstanbul ■ Türkiye Dağıtımı: İSTANBUL DAĞITIM: Cağaloğlu yokuşu, Kemaliye Han No: 4/14 İSTANBUL ■

AYIN OLAYLARI

TÜRKİYE'DE

İşçi hareketleri

Yurdumuzda son aylarda işçi hareketleri hızla arttı. Grevler direnişler ve çatışmalar sürüp gidiyor. Birçok yazar bunun sıkıyönetimin kaldırılmasıyla bir patlama olarak görüyor. Oysa, sıkıyönetimin kalkması tek başına neden değil. Kendileri için ortak tehlike olan işçi sınıfı ve onun ideolojisi sosyalizme karşı, sermaye sınıfı iç bütünlüğünü sağlayıp amansız bir saldırıya geçti. Bu bütünleşme —çelişkilerini elbette içinde taşıyarak— politik planda MC hükümetini oluşturdu. MC'nin ekonomi politikası günden güne işçi sınıfı ve emekçi halk yığınlarına karşı hızla yol alıyor. Artan fiatların baskısı ücretlileri gittikçe fakirleştiriyor. Ekonomik baskı doğal olarak polisiye tedbirleri birlikte getiriyor. MC hükümeti, mevcut yasalarca bağlı memurları çil yavrusu gibi dağıtıp, hükümet emirlerini yasalar yerine uygulayacak zihniyette kişileri kilit noktalarına getirmesi, bunların gizli emirleri en insafsız biçimde uygulaması, işçi sınıfı üzerindeki baskıları arttırıyor. İzmir Valiliği sırasında sermayedarlarla pek sıkı fıkı olan İstanbul valisi bile ufak bir kol kırığını ileri sürerek rapor üstüne rapor alıyor, Yerine bakan vali muavini ise neredeyse valilik makamını, olduğu gibi işverenlere bırakacak.

Bunun yanısıra, faşistler yeni yeni örgütler kurarak ,işçi sınıfının hareketlerini kırmak, saptırmak ve kontrol altına almak için planlar yapıyorlar. İstanbul'un eski 1. nci Şube Müdürlerinden Ilgız Ay-

kutlu Kimya ve ağaç işkollarında işçi sendikaları kurdurup onları perde gerisinden yönetirken, bir yandan da Hüseyin Yersuvat Hukuk Bürosu aracılığıyla işveren müşavirliği yapıyor. Bunlar için yasal görüntüleri. Aslı ise, grev, direniş gibi işçi hareketlerini kırmak için örgütlenmek. Murat Bayrak, Selahattin Sunguroğlu gibi sanayicilerin finanse ettiği bu örgütler işçi sendikası adı altındaki (Kimsan-İş, Türk Ağaç-İş) yerlerde faşist militanları toplamak ,yetiştirmek, Hukuk bürosu adı atlındaki yerlerde ise işlerin planlanmasının yapılması, daha demokratik sanayicilerin ikna edilmesi, paraların sağlanması gibi işler yapılıyor. Sonra da, dikkatle izlenen işyerlerinde çıkması muhtemel işçi direnişleri, becerilenilirse, yönünden saptırılarak, kırdırılıyor. Becerilemezse, başlatılmış olan işçi hareketlerine, bindirilmiş kıtalar halinde otobüsler, kamyonlarla faşistler saldırtılıyor. Sopalar, zincirler, demir çubuklar, silâhlar konuşuyor. Bilinen senaryoyla, hemen ardında da polis baskınıyla saldırganlar değil işçiler toplanıp, götütürülüyor. Bu grev kırıcı büroların ilk eylemi İlerici Yapı-İş'in Sungurlar'ın Ambarlı şantiyesindeki grevi sırasında oldu .Faşistler, önce grev çadırını plâkasız bir arabadan atılan tabancayla yaylım ateşine tuttular. İki işçi ağır yaralı olarak yaralandı. Daha sonra bindirilmiş kıt'alar halinde otobüsle şehir içinde dolaşıp —hem de vilâyet civarında— bildiri dağıttılar. Bildirileri Bakırköy Hâkimine, Kaymakamına, Jandarmasına haraketlerle doluydu. Sonu da tehditle bitiyordu. Grev yerini basacaklarını söylüyorlardı. Bu bildiri daha önce grevcilere ateş edenlerle, bildiriyi yazıp dağıttıranların aynı kişiler olduğu izlenimini verdi. Çünki, ateş açan, faşistler, Bakırköy Jandarması tarafından sıkı bir takiple kısa zamanda yakalanmıştı. Kaymakam, yukarıdan gelen sözlü emirlere karşı yasalara ve mahkeme kararlarına uymaya devam ediyordu. Kendilerine alet olmıyan idarecilere faşistler bildiriyle hakaret etmekten çekinmediler. Ama arkalarında devlet gücü olmayınca da saldırıya cesaret edemediler. Grev kırıcı büroların üzerine İlerici Yapı-İş, Petrol Kimya-İş ve Gıda - İş Sendikaları cesaretle gittiler, Kamu oyunda sergilediler durumu. Ancak, DİSK ve diğer sendikalar, bu, Türkiye için, yeni, Dünya için ise oldukça eski, büroların üzerinde gereği gibi durmadılar.

Faşist örgütlerle işçi hareketlerini bastırmak planları yanı sıra sanayiciler, şimdiye kadar görülmemiş derecede, dayanışma ve yardımlaşma içindeler. İşveren sendikaların grev ve lokavt fonları yüzlerce milyonu buluyor. Sendika seçme özgürlüğüne karşı, işçi sınıfının demokratik isteklerine karşı iktidarla birlikte en sert biçimde cevap veren sanayiciler, aynı zamnda başlamış olan grev ve direnişlerde zararlarını ortak fonlarda dayanışmayla karşılıyorlar.

Birçok direnişi kırabildiler bu dayanışma ve faşist saldırılarla

Sermayedarların artık, «kör kör parmağım gözüne görülen», göstermelik bile olsa demokrasiden vazgeçme faşizmi adıyle sanıyle bütün vahşetiyle yerleştirme niyetlerine karşı işçi sınıfı uyanık ve bilinçli. Sendikalarının yöneticilerinden çok ilerdeler. Ve olayları, meseleleri daha geniş boyutlar içinde görbiliyorlar ona göre davranabiliyorlar. Sendika seçme özgürlüğü için direnen işçilere sendikaların bir kısım «yasal bir olay değil onun için yardım yapamayız» deyip, işçileri açlıkla karşı karşıya bırakırken fabrikalarda işçiler derhal komiteler kurup para toplayarak, bu direnişlere yardım ediyorlar. DİSK Yürütme Kurulu, «işçiden-işçiye, fabrikadan-fabrikaya yardım kampanyası için zaman henüz erkendir, işçiler henüz bilinçlenmemiştir, politik mahzurları vardır» diye karar alırken, işçiler sendikalarına bile sormadan sınıf dayanışmasının engüzel örnekleriyle direnişteki kardeşlerinin yardımına koşuyorlar.

Gelecek aylarda işçi hareketlerinin daha da hızlanacağını söylemek falcılık değil herhalde. 12 Ekim seçimlerini atlattıktan sonra, sermaye sınıfı işçi sınıfına karşı yoğun bir saldırıya geçeceğe benzemektedir. İşçi sınıfı bu saldırıyı göğüslemeye, püskürtmeye hazır. Ama buna ayak uyduramıyan sendikacılarda temizlenecek bu dönemde. Görünüş öyle...

DİSK MİTİNGLERİ VE KEMAL TÜRKLER'İN DEMECİ

Mayıs'ta toplanan DİSK Genel Kurulunda CHP'yi destekleme kararı çıkartamayanlar bukez faşizmi kınama mitinglerini CHP'yi destekleme mitingleri haline sokmaya yeltendiler. Fakat, mitinglere katılan çeşitli görüşlerdeki devrimciler ve işçiler DİSK'in burjuva kuyrukçusu olamıyacağını, olmaması gerektiğini haykırdılar.

Bu durum, Türkler, Güzelce ve DİSK Yürütme Kurulunca bilinmeyen bir şey değildi. Çünki, Kongreden CHP'yi destekleme kararı alamadıkları gibi DİSK Başkanlar Divanından da Genel Yönetim Kurulundan da en son DİSK Temsilciler Meclisinden de bütün didinmelerine karşılık. Bu kararı alamamışlardır. Buna rağmen mitingleri CHP'yi destekleme mitingi oldu bittisine getirmeye yine de uğraştılar. CHP'den sık sık ve nezaketsiz bir biçimde terslendikleri halde niçin israr ederler. Buda bilinmez ya... Bilinen şey mitinglerde kendileri gibi düşünmeyen DİSK'in saptadığından başka döviz ve slogan taşıyanları kürsüden «Maocu köpekleri susturun» gibi, Faik Türün'ün, Ali Elverdi'nin ağzına yakışan sözler sarfettikleridir. Yine kürsüden «o adamı linç etmeyin, buraya getirin» diye linç emirleri verdikleri de bilinen şeylerden.

DİSK Yöneticileri ne yapmak istiyor? Nereye varmak istiyor? Bunun cevabı verilmelidir. Bunu Kemal Türkler'in «Demokratik Sol» dergisine özel olarak verdiği demeçte de görmek mümkün. Anarko Sendikalizminin batağına hızla girmektedir Türkler. DİSK'i parti görevi de yapan bir kuruluş sanıyor. İşçi sınıfı partisine (o şimdilik diyor ama, demecin bütünü ve Türkler'in bütün davranışları) gerek görmüyor. Demokratik ortam sağlandıktan sonra parti kurulur diye bir de önerisi var. Bunu da Almanya'dan ithal yeni Genel Sekreter öğretmiş olacak. Kemal Türkler öteden beri ne yapacağı pek belli olmıyan bir kişi olarak bilinir. Kapatılan TİP'in 4. Büyük Kongresinden (Bu kongre kararı yüzünden parti kapattırılmıştı.) İki gece önce sonradan seçimi kazanan ekip hakkında ağıza alınmaz sözler söyleyip, kongrede ise «TİP'le DİSK etle tırnak gibidir birbirinden ayrılmaz» diyen Kemal Türkler'dir. Aradan kısa bir zaman geçince de bu kere «Türk-İş ile DİSK etle tırnak gibidir.» diyen yine kendisidir. Bütün bunları bilenler için Türkler'e rufailer yine birşeyler söyletmiş demekten başka yapacak bir şeyler yoktur .

Ancak bir görevleri vardır bütün sosyalistlerin, bütün devrimcilerin. İşçi sınıfına şimdiki yöneticilerini sergilemek. Bunun zamanı gelmiştir.

ANTİ EMPERYALİST ANTİ FASİST GÜÇBİRLİĞİ

Sosyalist Parti (SP), Türkiye Emekçi Partisi (TEP) ve Türkiye Sosyalist İşçi Partisi (TSİP), faşizme ve emperyalizme karşı güçlerini birleştirerek savaşmak amacıyla «Ortak Büro» kurdular. Bu büronun kuruluşuna kadar varan gelişmeler şöyle bir yol izledi: TSİP, CHP'nin solundaki partilere (TBP, TEP, TİP ve SP) bir çağrı mektubu göndererek 12 Ekim Senato üçte bir yenileme seçimlerinde «Ortak hareket etme olanaklarının araştırılması» konusunda toplantı yapılmasını istedi. TBP ve TEP bu toplantıya katılacaklarını bildirdiler. SP cevabında, anti demokratik seçim yasası karşısında bu seçimlerde ortak hareket etme olanağının bulunmadığını, fakat sosyalist ve ilerici partilerin emperyalizme ve faşizme karşı verilecek savaşta, birlikte eylemlerde bulunabileceğini, bunun içinde ortak toplantıya katılacağını bildirdi. Nitekim TBP'nin de katıldığı ilk toplantıda seçimlerde ortak hareket etme olanağının bulunmadığı ortaya çıktı. İkinci toplantıya SP. TEP ve TSİP katıldılar. Basına açıklandığına göre «Toplantıda sosyalist Partilerin Emperyalizme ve faşizme karşı güçbirliği sorunları» görüşüldü. Toplantının iki önemli kararı ise bu amaçla, 3 partinin ikişer temsilcilerinden oluşan bir «ORTAK BÜRO»nun kurulması idi.

Ortak büro, ilk toplantısını 9 Eylül 1975 günü TSİP Merkezinde yaptı. Toplantıda SP.'yi Uğur CANKOÇAK ve Osman Fuat TOPRAKOĞLU, TEP'ni Mihri BELLİ ve Lütfü KIYICI, TSİP'ni Ahmet KAÇMAZ temsil ettiler.

Toplantıya, SP bazı öneriler getirmişti. Bunların öncelikle görüşülmesini istedi ve bu istek kabul edildi. Önce «Ortak Büro»nun amacı saptanmalıydı. Sonrada çalışmaları bir usule bağlanmalıydı.

SP, Ortak Büronun amacının Emperyalizm ve faşizimle mücadele olarak saptanmasını Ortak Büroya katılacak olan partilerin ideolojik farklılıklarını ve parti olarak bağımsız varlıklarının devam edeceğinin açıklanmasını istiyordu. Basına «Sosyalist Büro» olarak yansımış olan isminde yanlış yorumlara meydan vermemesi içinde «ORTAK BÜRO» olarak düzeltilmesini önerdi. Bu önerilere diğer partilerin temsilcileri de katıldı. SP'nin «Ortak Büro»nun çakışmalarını düzenliyecek usul önerileri de diğer partiler tarafından kabul edildi. Buna göre, Üç sosyalist parti arasında Bağımsızlık ve demokrasi yolunda anti-faşist, anti-emperyalist mücadelede güçbirliğinin sağlanması amacıyle ortak çalışmalar yapılması ve bunu düzenlemek için büro kurulması böylece gerçekleşmiş oldu.

Bütün yurtsevelerin, demokratların, ilericilerin ve doğal olarak sosyalistlerin ilk görevi yurtlarından emperyalizmi kovmak, faşizimle savaşmaktadır. Tarih her çağda, yurtseverlerle ilericilerin emperyalistlere, faşistlere karşı verdiği savaşlarla doludur. Bu konuda sosyalistlerin görevi daha da ağır ve önemlidir. Çünkü, sosyalistler toplumun öncüleridir. Toplumun en uyanık unsurları olduklarından en ileri özlemleri dile getirerek onların gerçekleşmesi savaşını verirler. İşçi sınıfının ve emekçilerinin toplumda egemen sınıf durumuna gelmeleri mücadeleşinde, sosyalistlerin karşısına çıkan ilk ve en önemli engel, emperyalizm ve onun içteki uzantısı olan faşizmdir. Öncelikle bu engelin aşılması gerekir. Bunun içinde toplumun koşullarına göre, sosyalistler ve diğer yurtsever ve ilerici kuruluşlarla, kişilerle, kitlelerle birlikte hareket ederler. (Etmek zorundadırlar) Çağımızın, belkide tarihin en büyük ve en anlamlı savaşını başaran Vietnamlı sosyalistler, bu güçbirliğini, bu birlikte hareketi, en uygun bir biçimde gerçekleştirdikleri için başarıya ulaştılar.

Çağımızın bir başka olgusu da sosyalist düşüncedeki çeşitliliktir. Dünyanın hemen her ülkesinde sosyalist ülkeler, dahil, sosyalizmi yorumlama ve uygulamada birbirinden farklı görüşler ileri sürülmekte, tartışılmaktadır. Vietnam'da zafer kazanan sosyalistlerde bir tek değil birçok partide örgütlenmişlerdir. Bu partiler birbirlerinden farklı görüşleri savunmaktadırlar .Ama, bu onların ortak düşmana karşı, ortak hareket etmelerine hiçbir zaman engel olmamıştır. Tam

tersine, yenilmez denilen koca düşman yenilmiş, zafere ulaşılmıştır.

Sosyalistim diyen her partinin programında mutlaka emperyalizmle, faşizimle mücadele en önemli işlerden olarak yer alır. Türkiye'deki beş sosyalist partinin programında da emperyalizm ve faşizimle mücadele, yapılacak ilk işler arasında gösterilmektedir. Bu güçlü düşmanla mücadele tek başına yürütülecek cinsten değildir. Nitekim beş partinin çeşitli yetkilileri verdikleri demeçlerde yaptıkları konuşmalarda konunun üzerinde durarak «Birlikte hareket» ilkesine birçok kereler parmak basmışlardır. Bütün bu kısaca değinilen teorik ve pratik gerçeklere rağmen, Behice Boran'ın Genel Başkanı olduğu TİP, TSİP'in yaptığı bu çağrıya olumsuz cevap vermiştir. İkinci kez yapılan davete de yine olumsuz cevap vermiştir. Haydi birincisinde seçimler sözkonusu idi ve anti-demokratik yasalar uyarınca bu konuda birlikte hareket olanağı yoktu. Ama, ikinci mektupta özellikle, anti-faşist, anti-emperyalist güçbirliğini gerçekleştirmek için biraraya gelindiği belirtildiği halde, Genel Sekreter Nihat Sargın imzalı ve son cümlesi «... Partimiz, bu konuda yazışmaları sürdürmekte bir yarar olmadığı kanısındadır.» bir cevap vermesi oldukça ilginç. Bu arkadaşlarımız 10 yıldan fazla süredir. «Ya ben ya hiç» anlayışı ile hareket edegelmişlerdir. Kapattırılan Türkiye İşçi Partisinin kapatılması olayı dahil, bir çok konularda bu bencil tavırları ağır basmıştır. Bugünde anti-emperyalist, anti, faşist güçbirliğine katılmamakla takındıkları bu yanlış tavır, kendilerini, sade kitlelerden, işçi sınıfından değil partileri içinde bile çok kısa zamanda tecrit edip yanlız bırakacaktır. Sosyalist tavırın bencillik olmadığını bütün dünya biliyor artık.

Sol kamu oyunda ilgi ve merakla karşılanan «Ortak büro» konusunda son sözü de TSİP'li arkadaşlara söylemek isteriz. Büroya katılan partiler ideolojik farklılıklarını ve mücadelelerini elbette sürdüreceklerdir. Bu konuda, haklılığa işçi sınıfı ve onun yandaşları gelecek günlerde karar vereceklerdir. Ancak, ideolojik mücadele yaptığımız ve bir anlamda hasmımız olan bu arkadaşlarımıza kavram kargaşası yarattıklarını ve bu yüzden zor ve gülünç duruma düştüklerini hatırlatarak yardım etmek istiyoruz. «Burjuva sosyalizmi» kavramını kullanırken dikkatli olsunlar. İyice öğrensinler sonra, burjuva sosyalisti dediklerini iyice tanısınlar ve kullandıkları terimi iyice saptasınlar ve sonra konuşsunlar. Bu konuda kendilerine şimdilik 4 kitap sağlık vermekle yetiniyoruz. (Manifesto, iki taktik, Komünizmin çocukluk hastalığı, ve SOSYALİST PARTİ PROGRAMI ilk üçünü okuyup öğrensinler sonra SP Programı ile öğrendiklerini karşılaştırsınlar. Bu işi beceremezlerse, kapkara bir faşizmin hemen arkasından «Sosyalizmin bağımsız sesini duyurmak» için 1973 seçimlerin-

de bugün SP kurucusu olan 9 arkadaşımızın TBP'den bağımsız aday olmalarını akla hayale gelmez gerekçelerle suçlayıp, 1975 yılında aynı partinin kapısını çalmak gibi herkesi tebessümlere boğan davranışlarını sürdürmüş olurlar. Bizimki dostça bir uyarı, kendileri bilirler.

Hemen şunu da hatırlatalım, TSİP'li dostlarımız gibi birçok sosyalist devrimci gibi adlarla çeşitli kuruluşlarda çalışan kişilerin içine düştükleri kavram kargaşasına son vermek için gelecek sayıdan itibaren artık slogan ya da küfürleşme haline gelmiş olan kavramların bilimsel açıklamasını yapacağız, okurlarsa yararlanırlar herhalde

YAKLAŞAN SEÇİMLER

12 Ekim'de üçte bir senato seçimleri yapılacak, Seçim öncesi pek sert başladı. Özellikle CHP'nin yürüttüğü, küçük burjuva aydınlarının katıldığı olayları sosyalist açıdan değerlendirmekten her zaman yoksun olduklarını göstermiş olan bazı sosyalistlerin de telaşla destekledikleri bir kampanya var, o da bu seçimlerin bir referandum olduğu iddiası. Aslında yok öyle birşey. Bu kelimelere, kavramlara gerçek anlamlarının dışında bazı anlamlar yükleme alışkanlığından ve bu alışkanlığı akıllı biçimde istismar etmekten ileri geliyor. Referandum denilen bu seçimlerle «Parlamento aritmetiğinde» hiçbir değişiklik olmayacak. MC yine aynı oy farkıyla iktidarda olacak, muhalefette muhalefette.

Sonra seçimler senato üçte bir yenileme seçimleri. Yani Türkiye'deki seçmenlerin yarısı oy kullanacak, yarısı kullanmayacak. Referandum bütün seçmenlerin oy kullandığı ve kesin sonuç veren bir oylamadır.

Buna rağmen spekülasyonlar sürüyor. Efendim MC'ye karşı CHP oyları 1973'ten daha fazla olursa MC gerilermiş. Yada, bazılarına göre, çökermiş. Bir kere demokrasi vaadinde bulunan CHP'nin demokratik düzeni pek soyut ve yuvarlak bir şey. Yurdumuzda, burjuva demokratik düzeninin gelmesi bazı koşullara bağlı. Örneğin ,faşizan yasaların, yasa maddelerinin kalkması gerekir. Devlet güvenlik mahkemeleri gibi, olağanüstü mahkemelerin kaldırılması gerekir. Bütün bunlara CHP bir açıklık getirmiş değil. Buna rağmen, bilerek ya da bilmeyerek, CHP'nin antidemokratik yasaları kaldıracağı yayılıyor ortalığa. Günün birinde CHP'den benim öyle bir niyetim yok cevabı gelirse pek şaşırmamak gerekir. Çünkü yakın geçmişte CHP ile güçbirliği önerileri böyle ortalığı sardığı bir sırada, «Ayakbağı olmasınlar» diye bir cevap gelmişti. Hele, şimdilerde CHP Genel Baş-

kanı «Sol Faşistler» diyerek mitinglere katılan solculara saldırmaktadır.

MC'nin seçim sonuçlarına göre gerilemeye hiç te niyeti yok. Adamlar tutup Faik Türün adındaki işkenceciyi İstanbul'dan aday gösteriyorlar. Ve işkencecinin ilk demeci «Bana faşist diyorlar. Bu benim için şereftir,» oluyor. Kazanamıyacağı belli birinin bu kadar pervasız konuşması her halde önemli bir göstergedir. MC öyle bir rotaya girdi ki onu orada durdurmaya ya da çıkarmaya CHP'nin bugünkü tavrı yeterli değil. Bir yandan ABD'yi, AET'yi yanından uzaklaştırmamak, bir yandan işbirlikçi burjuvaziye ben sizin akıllı dostunuzum diyerek, öte yandan Osmanlılardan beri her türlü baskıya zulme baş kaldırmış emekçi halkımıza senden yanayım diyerek seçimlerde daha çok oy almış olmak MC'yi geriletmez .

MC'yi hizaya getirecek olan gerçek bir demokratik harekettir. Bu da CHP'nin tavrını değiştirmesiyle olur, yoksa CHP'ye rağmen değil. Rağmen olursa onun adına kuyrukçuluk denir.

AMBARGO KALKIYORMU?

ABD'nin, devletler arası ilişkilerde ancak düşman tarafa uygulanan, Türkiye'ye karşı ambargo koyması 5 Şubat'tan beri sürmektedir. Yardım, hibe falan değil, parasını peşin olarak ödediğimiz silâhları bile ABD bize vermemektedir. Buna karşılık Türk hükümetleri (Sadi Irmak ve MC) onurumuzu zedeleyici bir çok pazarlıklardan sonra istemiye istemiye, Türkiyedeki ABD üslerine el koyduğunu açıkladı. Ama bu, gerçekten Amerikan üslerinin Türkiye'nin egemenliğine geçmesi, üslerdeki amerikalıların Türkiye'den kovulması şeklinde olmadı, lafta kalan bir el koyma. SP Genel Sekreteri Canan Bıçakçı gözlemlerine dayanarak açıkladı:

Cenan Bıçakçı, radar üssünde yaptığı incelemelerle ilgili olarak izlenimlerini şöyle anlatmıştır:

«Ambargo olayından sonra Cephe iktidarı, dış politikada ki başarısızlıklarını kamuoyundan gizlemenin çabaları içindedir. Halkı aldatarak politika yaptığını sanan anlayış, ülkemizin bağımsızlığı gibi en hassas konusunda da aynı yöntemi uygulamaktadır.

Hükümetin üsler konusunda almış olduğu ve alabildiğine muğlak olan kararın Amerika'nın çıkarlaını etkilemediği ortadadır. Bu karardan sonra da Amerikan üslerindeki statünün değişmediği kolayca farkediliyor.

Sinop Radar Üsünde 3308 işçinin yaptığı grev, bir Amerikan fir-

ması olan Boeing iŞrketine karşıdır. Üsler konusunda alınan hükümet kararından sonra uygulanan bu grevin işveren olarak Amerikalılara karşı yapılmış olması üslerde henüz hiç bir şeyin değişmiş olmadığının açık belirtisidir.

Gerçekten de üstlerdeki Amerikalıların yaşamında hiç bir değişiklik olmamış, Sinop Radar Üssündeki Amerikalı sivil ve askerî personel sayısı eksilmemiştir. Sinop Radarında ki Amerikalı personel kendini gidici görmemektedir. Günlük yaşamlarını hükümetin aldıdığı karar değil, işçilerin uygulamakta olduğu grev değiştirmiştir.

Hükümet, üsler konusunda bugüne kadarki uygulamalarının ne olduğunu kamuoyuna, aldatmacalara sapmadan açıklamak zorundadır.»

Amerikan emperyalizminin iç yüzünü yıllardır açıklayıp onunla amansız mücadele veren SP'liler Genel Başkanları Mehmet Ali AYBAR'ın demeçleriyle Amerikalıların yurdumuzdan kovulması gerektiğini belirttiler:

Aybar'ın demeci şöyledir:

«Amerika ile ilişkilerimizin gerçek yüzü bugüne dek halktan gizlenmiştir. Amerika'nın, Türkiye'yi bir ileri karakol haline getirdiği, ülkemizde askerî üsleri bulunduğu halkımızdan saklanmıştır. Bundan 10 yıl önce bunu açıkladığımız zaman, Demirel Türkiye'de Amerikan üssü bulunmadığını iddia etmiş, gerçeği halktan gizlemişti. Demirel bugün de Başbakandır ve Amerika ile ilişkilerimiz gene bir gizlilik perdesi altına sokulmak istenmektedir. Amerikan hükümeti ile Cephe iktidarının ne gibi pazarlıklara giriştikleri bilinmemektedir. Amerika üsler hakkındaki ikili anlaşmaların yürürlükte olduğunu ileri sürmektedir. Demirel hükümeti de, İncirlik Üssünü NATO'ya açık bulundurmaktadır. Böylece anlaşılmaktadır ki, ambargo konusunda herhangi bir yumuşama olduğu takdirde, Demirel hükümeti üsleri Amerikalıların emrine verecektir. Hükümetin böyle bir yol tutmasına meydan verilmemelidir. Demokrasilerde halk aktif bir rol oynar. Böylesine hayatî önemi olan bir konuda, halk bir oldu bitti karşısında kalmamalıdır. Demokratik bir güç olarak, Anayasaca kendisine tanınan yollardan hükümet üzerinde baskı kurmalıdır. Üsler NATO'ya da kapatılmalı, Amerikalı personel yurt dışına çıkarılmalıdır.

Yumuşama politikasının yarattığı durum da gözönünde tutularak, Türkiye NATO ve CENTO'dan ayrılmalı, süper devletlerin önderliğindeki bloklar dışında aktif bir tarafsızlık politikası izleyen, tam bağımsız bir ülke olmalıdır. Ulusumuzun gerçek çıkarları bunu emretmektedir.»

ABD ile mücadele de emekçi halk yığınlarının kitleler, dalgalar

halinde gösteriler, yürüyüşler, toplantılar yaparak, yerli işbirlikçiler üzerinde baskı kurulması önerisini getiren Sosyalist Parti bu görüşünü bir kez daha şöyle açıkladı:

«Önümüzdeki aylarda işsizlik ve hayat pahalılığı büyük ölçüde artarak sosyal uyuşmazlık ve çatışmaları keskinleştirecektir. Türkiye'nin 1948 yılından beri yani Amerika'dan yardım aldığından beri sürekli açık veren ödeme dengesi son aylarda daha da bozulmuştur. Ödeme açığı büyük rakamlara ulaşmıştır. İşçi dövizlerinde de bir azalma görüldüğünden tedbir alma gereğini duyarsa, bugünkü burjuva hükümetinin ithalâtı kısması ve giderek yatırımları sınırlandırması zorunlu olacaktır. Bu ise, işsizliği ve pahalılığı daha da kamçılayacaktır. Türkiye'nin böylece dar boğazlara itilmesi ve sosyal uyuşmazlıkların sürtüşmelere yol açması MC iktidarının, emekçi yığınlar üzerindeki faşizan baskılarını artıracaktır.

MC hükümetini zor günler beklemektedir. Bir yandan ekonomik bunalım ve sosyal huzursuzluk, diğer yandan dış ilişkilerde uğranılan başarısızlık nedeniyle MC ortaklarının birbirine düşmesi kuvvetli bir ihtimaldir. Bu ihtimalleri hesap etmiş oldukları anlaşılan Başbakan Demirel ve Dışişleri Bakanı Çağlayangil, Helsinki'de Amerika'yla yeni bir anlaşma zemini aramışlar, ancak bu girişimler başarılı sonuçlar vermemiştir.

Sosyalist Parti, emekçi halk yığınlarının, bağımsızlık mücdelesini bizzat ele almalarını öngörmektedir. Türkiyenin bloklar dışı, tam bağımsız, aktif bir tarafsızlık politikası izlemesi ve NATO ile CENTO'dan ayrılması ancak ve ancak emekçi halk kitlelerinin böyle bir politikayı benimsediğini etkili eylemleriyle ortaya koyması halinde başarıya ulaşır.

Sosyalist Parti bunun için, bütün emekçi halkımızın ve yurtseverlerin anayasal haklarını kullanarak mitingler, gösteriler ve yürüyüşler gibi eylemler yapıp kamuoyunu bu konuda daha da olgunlaştırmasını, TBMM ve hükümete böylece baskı yapmasını gerekli görmektedir.»

Adanadaki bağımsızlık yürüyüşüne polis baskısı sosyalist parti tarafından kınandı.

SP GENEL BAŞKANI BAĞIMSIZLIK MİTİNGLERİNİN SÜRECEĞİNİ AÇIKLADI
AYBAR, «ABD EMPERYALİZMİ İLE İŞBİRLİĞİ YAPANLAR AYNI OYUNU YİNE TEKRARLIYOR»

Türkiye solunun MC iktidarının faşist politikası karşısında gerilemeyeceğini ve bağımsızlık mitinglerinin yurt yüzeyine yayılmaya

devam edeceğini söyleyen Sosyalist Parti Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar: «Solu zayıf zamanında yakaladıklarını sananlar, karşılarında anti-emperyalist ve anti-faşist mücadelede birleşmiş güçlü bir sol bulmalıdır. 1970'lerde tezgâhladıkları oyunları, gene sahneye koymalarına izin vermeyeceğiz.» demiştir. Aybar'ın demeci şöyledir:

«Türkiye daha önce bağımsızlık savaşı vermiş, ama hâlâ geri bırakılmışlıktan kurtulamamış bir toplum olarak dünya ati-emperyalist cephesinin doğal bir üyesidir. Bu durum ile bağımsızlık mücadelesinni hızla gelişmesine elverişli bir ortama sahip olan Türkiye'de, sosyalist partiler başta olmak üzere tüm anti-emperyalist ve anti-faşist güçler işbirliği yapma gereğini duyacaklardır. İdeolojik görüş ayrılıklarımızı koruyarak, bağımsızlık için ve faşizme karşı mücadelede, tüm sosyalistler aynı safta yer alabiliriz, almalıyız. Amerikan emperyalizmi ile işbirliği halinde olanlara 1970'lerde tezgâhladıkları oyunları yeniden sahnelemek fırsatı verilmemelidir. Solu zayıf zamanında yakaladıklarını sananlar anti-emperyalist ve anti-faşist mücadelede birleşmiş güçlü bir sol bulmalıdır.

Şu sırada MC iktidarı, bağımsızlık mitinglerini düzenleyen devrimci gençleri hedef almaktadır. Adana'da işçiler ve köylülerle bağımsızlık yürüyüşü yapanlar gözaltına alınmıştır. Dernekleri kapatılmıştır. Ulusal bağımsızlığı amaçlayan bir hareketin gelişmesi, yurt yüzeyine yayılması milliyetçi cepheyi rahatsız etmekte, kaygılandırmaktadır. Bağımsızlık mücadelesi halkımızın mücadelesidir ve tüm sosyalistlerin, tüm anti-emperyalist ve anti-faşistlerin ve tüm emekçilerin mücadelesidir. Elli — altmış devrimci genci tutuklamakla, bağımsızlık mücadelesinin durdurulabileceğini sanan MC iktidarının, dünyada olup bitenlerden habersiz olduğu yada bunları gereği gibi değerlendiremediği anlaşılmaktadır .MC iktidarının en zayıf yanını oluşturan bağımsızlık davası bizim gücümüzün kaynağıdır.»

Ambargo konusu, başka bir niyeti de açığa çıkardı. Kendi silâhımızın kendimizin yapması gerekliliği geniş kitlelere mal olunca işbirlikçi sanayiciler hemen paçaları sıvayıp belli balşı silâh tekelleriyle işbirliği yaparak «silâh sanayii» kurma girişimlerine kalkıştılar. Sosyalist parti buna da işddetle karşı çıktı.:

Savunma Sanayii de Yabancı Tekellerin Kontroluna Girecek

AYBAR, SAVUNMA SANAYİİNE ÖZEL SEKTÖRÜN ORTAK EDİLMEMESİNİ İSTEDİ

Sosyalist Parti Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar Savunma Sanayiinin Geliştirilmesi Stratejisi adlı belgeyi şiddetle eleştirmiş Savun-

ma Sanayiine özel sektörün ortak edilmesi halinde, bu sanayi dalının da yabancı tekellerin kontrolüne gireceğini ileri sürmüş, Ulusal Savunma Sanayiinin, Devletin tekelinde kurulmasını ve özel sektörün tasallutu dışında tutulmasını istemiştir. Aybar'ın bu konudaki demeci şöyledir:

Millî Savunma Bakanlığı ile Devlet Planlama Teşkilâtı tarafından hazırlanan ve Başbakanlığa gönderilen, Savunma Sanayiinin Geliştirilmesi Stratejisi adlı belgenin, özel sektöre ilişkin önerilerini kaygı ile karşıladık. Uçak sanayiinin TUSAŞ'a verilmesi üzerine başgösteren tehlikenin, yeni strateji belgesindeki önerilerle, tüm savaş sanayiimizi tehdit eden bir nitelik kazandığı görülmektedir. Bağımsız bir savaş gücü meydana getirebilmek için, ulusal savunma sanayiinin devletin tekelinde bulunması ve bu sanayii dalının özel sektörün el uzatamayacağı biçimde korunması zorunludur. Çünkü Savunma Sanayiine ortak edilecek özel sektör firmalar ya doğrudan doğruya, ya dolaylı olarak yabancı tekellere bağlıdır ve bu nitelikleri ile de gayımillî kurumlardır. Özel sektör, Savunma Sanayiine ortak edilince, bu sanayi dalı da ergeç yabancı tekellerin kontrolüne girecek ve böylece bağımsız bir savaş sanayii kurma girişimleri suya düşecektir.

«Bağımsız bir savunma sanayii kurulması gerçekten isteniyorsa tekellere karşı açılacak savaşın çetin kurallarına, harfi harfine uymak zorunlluğu vardır. Bunun başta gelen kuralı ise, yabancı tekelleri ve bunların içimizdeki uzantısı olan özel sektörü, savunma sanayii kompleksinden uzak tutmak ve teknolojisinden, teknisyeninden, parasal kaynağına varıncaya kadar her alanda, sadece ve sadece kendi gücüne dayanmaktır. Bu yapılmadı mı, bağımsız savunma sanayii kurma iddiaları, gerçekte yabancı tekellere ve onun içimizdeki işbirlikçilerine yeni kârlar sağlamanın örtüsü olur. Ama tekellere ve işbirlikiçlerine işbirlikçilerinin egemen olduğu bir toplumda, kim, hangi sosyal güç dür diyecektir? Böyle bir alternatif, ancak toplumda işçi sınıfının öncülüğünde, bir emekçi iktidarının kurulması ve kapitalist ilişkilerin egemenliğine son verilmesi halinde ortay çıkar. Bundan dolayı bağımsız savunma sanayii konusunda hayale kapılmamalı. Bugünkü ortamda ne gerek anlamda, yani çağımızın ileri teknolojik düzeyinde bir savaş sanayii kurabilir, ne de kurulacak sanayi gerçekten bağımsız olabilir.

«Emekçi halkımız, yıllardır bağımsızlık mücadelesi vermenin bilincine ,her gün daha berrak olarak ulaşıyor. Ne bağımsız savunma sanayii kurulması, ne de devlet sektörünün gerçek bir kamu sektörü haline gelmesi, bu mücadelenin dışında düşünülemez. Özel sektörün egemenliğinde, ulusal hiç bir dâvanın gerçekleştirilmesine olanak yoktur. Özel sektörün başında bulunan kişiler ,kendilerince yur-

dumuzu sevebilirler. Ama kurum olarak özel sektör, yabancı tekellerin buyruğundadır ve bu niteliği ile gayrı-millî'dir.»

NİŞANTAŞI DİŞ HEKİMLİĞİNDE BOYKOT DEVAM EDİYOR

İstanbul İ.T.İ.A. ne bağlı Nişantaşı Diş Hekimliği Yüksek Okulundaki boykot altıncı ayını doldurmuş olmasına rağmen öğrencilerin haklı isteklerine ilgililer kulak vermemekte devam etmektedirler. Bunun üzerine haklı davalarını kamu oyuna açıklamak üzere bir bildiri yayımlayan öğrencilerin bu bildirileri şöyledir:

BİR BOYKOT:

İstanbul İ.T.İ.A.'ne bağlı Nişantaşı dişhekimliği yüksek okulunda 180. gününü aşan bir boykot sürdürmekteyiz.

Nedenleri; baş neden: Okulumuzun bağlı bulunduğu İktisadî Ticari İlimler Akademisinden ayrılıp, tıp yönetimine girmesi (fakülte olması) içindir.

Eğitimimizin ve öğretimimizin ancak böylelikle sıhhate kavuşacağına inanıyoruz. Diğer sorunlarımızı demokratik üniversite kavgası altında özetleriz.

— 1630 sayılı dernekler yasasıyla 1472 sayılı üniversite yasası iptal edilmelidir. Dernekler yasası öğrencilerin özgürce örgütlenmesini engellediği için, Üniversite Kanunu ise, üniversiteyi kültür ve bilim merkezi olmaktan çıkarıp, siyasî iktidarın gerici düşüncelerinin empoze alanı olmasına olanak tanımaktadır. Polisin ve askerin üniversite bünyesinde bulunması ve karakol kurulmasına imkân verilmemelidir.

— Yüksek öğrenime girişte daha köklü tedbirler alınarak, işçi-köylü çocuklarının oranı yükseltilmelidir. Seçim; bölgelerinin nüfusuna ve sınıfların sayısına göre ayarlanma yapılmalıdır. Sınıfların ağırlığı böylelikle de ülke sorunlarına ve bunların çözümüne kolaylıkla yansır. Anadolu'da yeni yeni üniversiteler açılmalıdır.

— Tüm öğrenciler mali ve sosyal yönden devletçe kısıntısız desteklenmeli ve yardım yapılmalıdır.

— Kredi ve burs mekanizması denetlenmelidir. Öğrenci temsilcilerinin de bu dağıtım mekanizmasında söz hakkı bulunmalıdır.

— Şehir yurtları komandoların karargâhları halinden çıkartılarak, devletleştirilip öğrencinin gerçek temsilcisi öğrenci federasyonunun yönetimine bırakılmalıdır. Ayrıca bütün yurtlar ücretsiz hale

getirilerek öğrencilerin barınması kolaylaştırılmalıdır. Yurtların yönetimine öğrenciler fiilen katılmalıdır.

— Her okul öğrenci-veli-asistan, profesör-okul çalışanlarından kurulu bir organca yönetilmelidir. Tüm okullarda sosyal lokaller kurulup yönetimi öğrencilere bırakılmalıdır. Bu lokaller öğrencilerle o okulda çalışanların folklor, seminer, tartışma tiyatro, sinema, gibi kültürel yönden yetişmelerini sağlamalıdır.

— Okul içi ve dışı tatil kamplarıyla, okulun branşıyla ilgili bilimsel eğitici çalışmalar düzenleyen komiteler her okul bünyesinde kurulmalıdır. Mali bir fondan da devlet tarafından desteklenmelidir. Komite, okulun sportif tesislerini tamamlayan ve yarışmalar düzenleyen bir alt kurulda oluşturarak, öğrenci ve çalışanın sağlam yetişmesini sağlamalıdır.

— Öğrenci - uzman doktor kontrolünde işçi-köylü ve dar gelirli aile çocuklarına her okulda ücretsiz üç öğün yemek verilmelidir.

— Okulların mediko sosyal merkezi öğrenciye koruyucu hekimlik yönünden önder olmalıdır. Yoksa hastalandıktan sonra hap veren şimdiki uygulama şeklinde değil.

— Ayrıca yüksek öğrenimdeki gençlerin eğitimi kitleyle sarmaş dolaş haline getirilmelidir.

Öğrenciler branşlarıyla ilgili uygulamaları halkla işbirliği edecek hale getiren kuruluşlar oluşturarak, halkla bütünleşen eğitimi yaratmalıdırlar.

Ülke sorunlarıyla ve yönetimiyle direkt olarak muhatap olacak gençliğin bir bölümüyüz. Halktan kopuk bir eğitimin kötü bir yetişme içindeki ortamda oluşumuz yarın halkımızın yararına çözüm bekleyen sorunlara faydalı olamıyacağımızın kuşkusunu doğurmaktadır.

Çünkü kültür, ham insanın, gittikçe halkının ve kendisinin yararına, bilgi eğitim yetenek gelişmesini içerir.

İşte biz bundan yoksun bırakılıyoruz.

6 ayı dolduran direnişimizin temel hatlarını yukarıda sıraladık. Direnişimizde kararlılığımız ve halkımızın yanımızda yer aldıklarına olan inancımızın sonsuzluğu bizim tek silâhımızdır.

10 Eylül 1975
Ahmet Yüzüak

Genç Dişçiler Derneği Yönt. Kur. üyesi

DÜNYA'DA

Mısır - İsrail anlaşmaşı

Amerikan emperyalizminin usta ve kurnaz Dış İşleri Bakanı Kissinger, Ortadoğu'ya gide gele Mısır'la - İsrail arasında bir anlaşma imzalanmasını sağladı. Taraflara ve aracıya bakınca bu anlaşmanın Ortadoğu'ya barış, ezilen halklara özgürlük getireceğini hiç kimse söyliyemez bir tarafta Amerikan emperyalizminin en önemli kalelerinden saldırgan, işgalci İsrail, aracısı da elleri kanlı Kissinger. Bu herşeyleri belli ikilinin arasında Mısır'ın ne işi var?

İngiliz Emperyalizminin boyunduruğundan kurtulduktan sonra bütün Arap halklarına ulusal kurtuluş öncülüğü yapmış yıllarca İsrail'le bitmez tükenmez savaşlar vermiş topraklarının bir bölümünün hâlâ İsrail işgalindeki Mısır emperyalizmin kanlı elini nasıl sıkıp pes ediyor.

Bu sonun başlangıcı ulusal kurtuluşçu Nasır'ın ölümü ve yerine Enver Sedat'ın geçişiyle başlar. Ulusal kurtuluşla birlikte sosyalizme geçişe yönelmiyen her ülkenin dramıdır bu. Emperyalizmin iliğine kadar sömürmüş olduğu geri bıraktırılmış Mısır'ı. Reformist anlayışla bir bakıma devlet kapitalizmiyle kalkındırmaya uğraşan Nasır yerine Sedat gelince bu hareket yavaş yavaş kapitalizme doğru yolalmaya başladı. Ekonomik yapısı böyle bir gerilemeye giderken içerde baskılar da arttı. İşçi sınıfının örgütlenmesi yasaklandı. Özgürlükler kısıtlandı.

Bütün bunlara Sedat'ın süper devletler arasında zig zag çizen opportinist, blöfçü dış politikası eklenince Mısır hızla emperyalizmin kucağına olmuş armut gibi düştü. Ortadoğu olaylarını yakından izliyenler için Mısır - İsrail anlaşması bu nedenlerle sürpriz olmadı. Hatta, ilerici Arap ülkelerinin ve özellikle Filistin Kurtuluş cephesinin baskılarıyle bu son bir ayda gecikti bile denebilir.

Bu anlaşmayla Amerika Ortadoğu'ya eskisinden daha çok yerleşmiştir. Bu bir gerçektir. Fakat acaba, yenilmez bir güç olabilmişmidir. Buna da ayni kesinlikle hayır denilebilir. Bir kere bu anlaşma bütün Arap halkları ve ilerici Arap hükümetleri tarafından tepki ile karşılanmıştır. Başka türlü de olamazdı. Filistin halkı kendilerine rağmen yapılan bu anlaşmayı, yok sayıp savaşlarını sürdüreceklerdi.

Bir de Mısır - İsrail anlaşmasının dedant politikası ve dünya dengesi bakımından ABD ve SSCB liği arasındaki ilişkiler yönün-

den çok büyük bir önemi var. Halk savaşı veren ya da bu savaşa hazırlanan dünya halkları olayı dikkatle izlemekteler. İki süper devlet arasındaki Ortadoğu dengesi nasıl kurulacak? Sovyetler Birliği'nin bu anlaşmada «oluru var mı? Ya da en azından haberi var mı? Yoksa bu anlaşma SSCB line rağmen mi imzalandı?

Bütün bu sorular, başta Filistin halkı olmak üzere, bütün halkların kafalarında düğümdür.

Ama soruların cevabı ne olursa olsun Ortadoğu'da halk savaşı zafere kadar sürecektir.

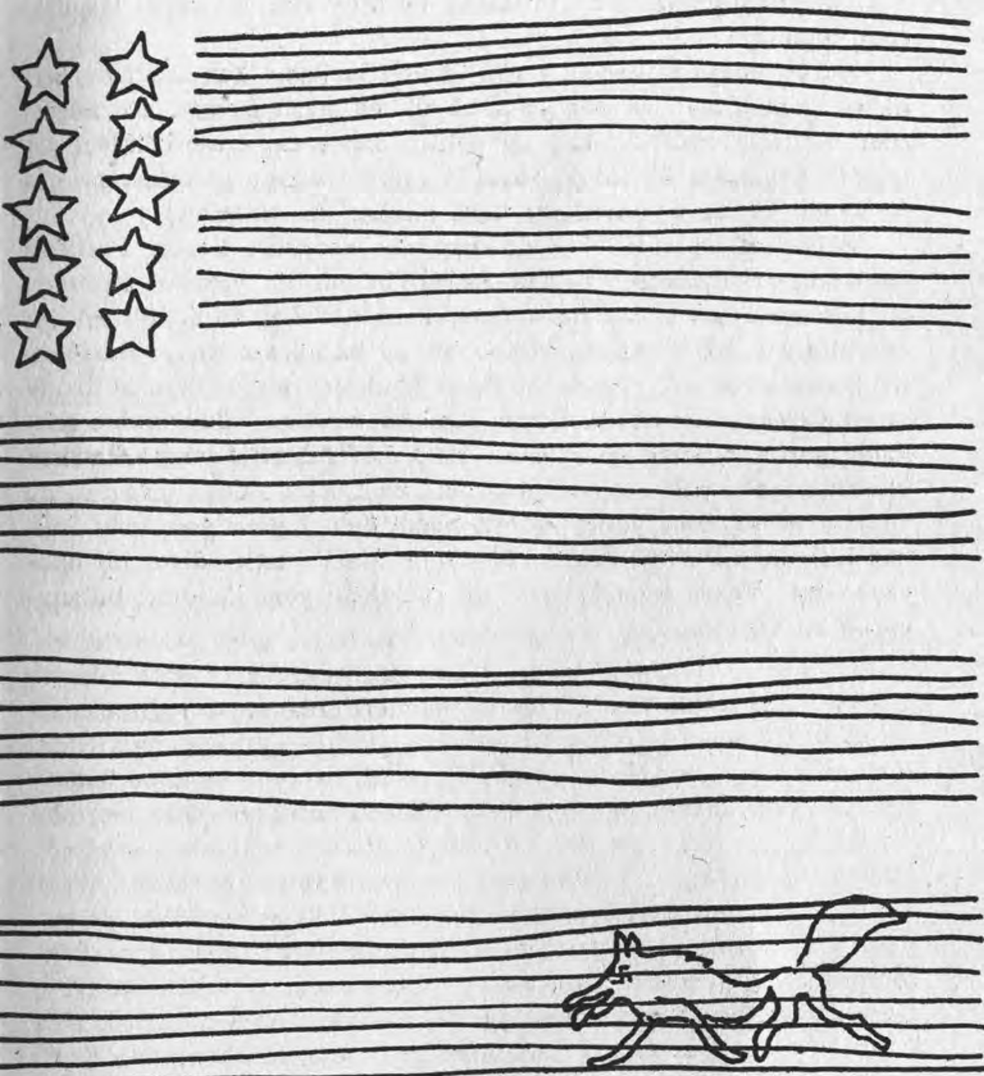
PORTEKİZ

40 yıl süren dünyanın en koyu faşizminden askeri bir devrimle kurtulan Portekiz'de olaylar sürüp gidiyor. Kendine özgü sosyalizmi aramanın sancıları içersinde devrimci partiler sol ya da sosyalist gruplar ideolojik mücadele sınırlarını da aşan bir savaşın içindeler. Salazar ve Caetuno'nun faşist rejiminde örgütlenip mücadelesini sürdüren Portekiz Komünist Partisi (PKP) elbette, kurallara uygun olarak örgütlenmek ve mücadele etmek zorundaydı. Bu diyalektiğin kaçınılmaz sonucudur. Raslantı uyumluluğundan (konjonktür) yararlanarak, faşizme karşı demokratik bir darbeye hazırlanan ordu kademelerinde etkili olmak ve faşizm yıkılır yıkılmaz burjuva demokratik devrim sürecini hızla atlıyarak, askeri darbeyi sosyalist rejime doğru yöneltmek Portekiz Komünist Partisi'nin göreviydi. Ancak, faşist dönemdeki yasa dışı örgütlenme biçimini ve bu biçimin getirdiği özü askeri darbeden sonra da sürdürmek işçi sınıfı ve emekçi halk yığınlarında yeni örgütlenmelere gitmemesi PKP'ni giderek emekçi halk yığınlarından uzaklaştırdı. Bürokratik sosyalizmin hastalıklarının tam teşhisi yapılarak, tedavi çarelerinin bütün dünyada tartışıldığı günümüzde, kaskatı bir bürokratik sosyalizm anlayışıyla Portekiz'de sosyalizmin kurulacağını iddia eden PKP'nin başarıya ulaşması zayıftır. Hele, sosyal demokrat çizgiden faşistlere kadar uzanan ve emperyalizmin gizli açık desteği ile Portekiz'in sosyalist bir ülke olmasını engellemeye çalışan gerici cephe karşısında, ya ben ya tufan tavırlarıyla devrimcilik yapılamaz. Bunun açık göstergesi de 25 Nisandan bugüne kadar PKP'nin gittikçe gerilemesi etkinliğini yitirmesidir. Darbeyi takip eden günlerde, halkı coşkun sevgi gösterileriyle karşılanan PKP şimdi yer yer sokak savaşları veriyor. Bunun sade karşı güçlerin komplolarına bağlamak en azından sorumluluktan kaçmaktır. Hazır reçetelerle sosya-

lizm kurulamıyacağını oPrtekizliler de biliyorlar ve kendi koşullarına uygun yolla çözümü arıyorlar.

Bütün dünyada sosyalistlerin önemli tartışma konularından biri haline gelmiş olan ve dünyanın büyük ve etkili partilerince eleştiriler getirilen PKP'nin izlediği politikadan zade, ezberledikleri şamalara uygunluk ölçüsüyle karar verebilen dünya gerçeklerine gözü kapalı kişiler ve partilerce körü körüne destekleniyor.

Bizim şemacılardan biri de dergimiz Sosyalist Yol'da Portekiz hakkında arkadaşımız Adnan ERMİŞ'in yazdığı yazıdan alıntıları alt alta sıralıyarak birşeyler demek istemiş. Fakat ne dediği pek iyi anlaşılmıyor. Kısa yazının başına bir de başlık atmışlar, «Bürokratik Sosyalistler mi? Sosyalist Büro Kuranlar mı?» diye herhalde espiri yapmak istemişler. Bu da şematik bir espri olduğundan şablonda yerini bulmak gerekiyor. Herhalde Adnan Ermiş arkadaşın yazdıklarından pek hoşlanmamış olacaklar, hadi Adnan arkadaş, ne yazarsa ne söylerse yanlış, çünkü şema öyle söylemiyor. Peki İtalyan Komünist Partisi, Fransız Komünist Partisi neler diyor bir okuyorlar mı? Yoksa şemaları pek mi eskidi de yeni konuları bulamıyorlar ha deyince...

«KURT DUMANLI HAVAYI SEVER»

SOL OYLAR ve CHP

Mehmet Ali Aybar

«Sol, CHP'ye oy vermeli» propagandası, 1973 genel seçimlerinden önce başlatılmıştı. İki yıldır sürdürülen ve «demokrasinin kurulması için CHP'yi iktidara getirmek gerektiği» hakkındaki bu propaganda kampanyası, 12 Ekim seçimleri dolayısıyla yoğunlaşmıştır. Kısmî Senato seçimlerinin sonucu, gidişatı sanki kökünden değiştirecekmiş ve bu da ancak Sol'un CHP'ye oy vermesine bağlıymış gibi, sosyalistler ağır bir baskı altında tutuluyor. İleri sürülen gerekçeler aşağı yukarı şu: *«Ciddi bir faşizm tehlikesi karşısında bulunuyoruz. Faşizmi durdurmak ve demokrasiyi kurtarmak için, MC'yi iktidardan uzaklaştırmak gerektir. 12 Ekim seçimleri dolayısıyla elimize geçen fırsat iyi değerlendirilmelidir. Gerçekten Türk seçmeninin yarısından çoğunun oy kullanacağı 12 Ekim seçimleri sonunda, halkın MC iktidarını desteklemediği ortaya çıkacak olursa, Cepheciler, —aralarındaki anlaşmazlıklar, başarısızlıklarından ötürü daha da artmış olacağından— ya yerlerini, CHP'nin liderliğinde yeni bir koalisyona bırakmak zorunda kalacaklardır; yada en kısa zamanda genel seçimlere gitmekten başka çareleri kalmıyacaktır ve böylece CHP, belki de tek başına, iktidara gelecektir.»* deniliyor. *«CHP anti-faşist bir partidir; demokratik özgürlüklere bağlıdır. Demokrasi onun iktidarında gerçekten kurulacak ve her türlü sol akımlar serbestçe örgütlenip gelişebilecektir.»* deniliyor. Ve tüm sosyalistlerin CHP'yi desteklemeleri, ona oy vermeleri ve verdirmeleri isteniyor.

Kimi ilerici küçük burjuva aydınlarının başlattığı bu CHP yan-

lısı propaganda kampanyasına, sonradan kimi sosyalist yazarlar da katıldı. 1973'te soldaki oyların hemen hemen tümü CHP'ye kaydı. Bu seçimlerde de öyle olursa, tabanını yitiren Sol, örgütlenme konusunda zor durumda kalacaktır. Gerçekten iki yıldır Soldan CHP'ye kaydırılmış işçi, köylü, emekçi tabanın yeniden kazanılması Sol için ciddi bir sorundur. Bir sosyalist parti için, işçi sınıfının siyasal bilinçlenme sürecini hızlandırmak, uyanmış işçileri, köylüleri, emekçileri, parti çatısı altında toplamak ve emekçi tabanını korumak, başta gelen görevdir. Bir sosyalist parti, kural olarak, tabanına başka bir partiye oy vermesini öneremez. Önermek zorunda kalırsa, hesabını iyi yapar. Ne veriyor, karşılığında ne alıyor, santimi santimine hesap eder. Yukarda özetlenen gerekçeye göre, sosyalistler oylarına karşılık, CHP'den tüm sola açık bir demokratik düzen kurmasını beklemektedirler. 12 Ekim'de CHP'yi destekleyeceklerini dolaylı olarak yada açıkca ilân etmiş olan yeni TİP ile DİSK, CHP'nin faşizmi durduracağına, demokratik hak ve özgürlüklere dayalı bir düzen kuracağına inanmış görünüyorlar.

Bizce seçim propagandası olarak söylenmiş sözleri, ihtiyatla karşılayarak bu konuda kesin taahhütler almadıkça, CHP'nin neleri yapıp yapmıyacağını, sınıfsal yapısından, yakın ve uzak geçmişinden çıkarmaya çalışmak daha isabetli olacaktır.

CHP, kapitalist burjuva düzeninden yana reformist bir partidir. Ortanın solu deyimi, İsmet paşanın açıkladığı gibi, TİP'e oy kaptırmamak için uydurulmuştur. Nitekim CHP'nin ne programı, ne tüzüğü değişmiştir. Eskiden hangi sosyal sınıfların çıkarlarını savunuyor idiyse, CHP gene aynı sınıfların çıkarlarını, belki bu kez daha akıllıca savunmaktadır. Hatta İsmet paşanın yerini Ecevit'in alması da, yönetici kadrolarının değişmiş olması da, önemi fazla abartılmaması gereken şeylerdir. Çünkü İsmet paşa ile Ecevit aynı sosyal sınıfa mensupturlar; eski ve yeni yöneticiler de öyle. Olsa olsa CHP'de bir üslup değişikliği olmuştur : İsmet paşa ile Ecevit'in yoğurt yiyişleri başkadır.

CHP, HEP SOL'A KARŞI OLMUŞTUR

CHP kurulduğu günden beri solun karşısındadır. Takrir-i sükûn yasası, İstiklal Mahkemeleri; daha sonraları faşist İtalya'dan aktarılan ve her değiştirildiğinde cezaları boyuna ağırlaştırılan ve keyfi uygulamalara daha elverişli hale getirilen, Ceza yasamızın 141, 142. maddeleriyle, ikinci kitabın öteki maddeleri ve faşist karakterde dizi dizi yasalar, yasaklar; Sıkıyönetim yasaları, Cumhuriyet döneminin 38 yılını kapsayan Sıkıyönetim uygulamaları, Sıkıyönetim

mahkemeleri, «tabutluklar», işkenceler... CHP iktidarı, 1946'ya kadar, yani yirmi şu kadar yıl, işçi sınıfımıza mesleki ve siyasal örgüt kurdurtmamış, solu yasa dışı saymış, Sosyalistlere kan kusturmuştur. Dünyaca ünlü şairimiz Nazım Hikmet'i 38 yıl ağır hapis cezasına çarptıran ve 13 yıl hapisanelerde tutan CHP iktidarıdır. Sol yayınları yasaklayan, kitap toplatan, matbaaları yıktıran CHP'dir. Her büyüyecek yangını, her musibeti, «komünistlerin işi» olarak gösteren ve halkı solculara karşı kışkırtan CHP'dir. «Kökü dışarda» deyiminin icatcısı CHP'dir.

CHP daha kurulmadan siyasal tercihini yapmıştır denilebilir. Gerçekten İzmir İktisat Kongresinde (1923), kalkınma yöntemi olarak özel girişimin esas alındığı, yabancı sermayeye kapılarımızın açık olduğu ilân edilmişti. Teşviki Sanayi yasası, gümrük himayesi, ucuz kredi, ucuz ve kalifiye el emeği... Bütün bu tedbirler Türk burjuvazisini güçlendirmek, adeta yoktan var etmek içindi. Ve 1930'larda büyük bunalım gelip çatınca, devlet kapitalizmine geçilmiş, ama amaç gene özel kesime yardım olarak kalmıştı. Devletçiliğin en hızlı dönemlerinde bile özel sektörü korumak, CHP'nin başlıca kaygıları arasında olmuştur. CHP'de İttahat ve Terakki gibi, güçlü bir Türk burjuvazisi yetiştirmeyi amaç edinmiştir.

İzmir İktisat Kongresinde açığa vurulan bu tercih, yıllar sonra Türkiye'yi Amerikan emperyalizminin kucağına atacak olan politikanın ilk çıkış noktasını oluşturmuştur. Bağımsızlık savaşımızın tarihsel amaçlarından CHP iktidarları, adım adım ayrılmışlardır. Çıkarcı çevrelerin gittikçe ağır bastığı bir siyasal ortamda, «Bağımsız dış politika» vazgeçilmez bir amaç olmaktan çıkmıştır. Ve CHP, Türkiye'yi bir Amerikan üssü haline getirecek olan ilk ikili anlaşmaları imzalamıştır. (12 Temmuz 1947, 4 Temmuz 1948). İlk Amerikan misyonları, onun iktidarı zamanında Türkiye'ye gelmeğe başlamışlardır. İlk iktisadi yardım anlaşması da gene onun zamanına aittir. NATO'ya girişimiz Demokrat Parti iktidarına raslar. Ama CHP karşı çıkmamış, teslimiyet politikası birlikte yürütülmüş, anlaşmaları o da onaylamıştır. Cento için de durum aynıdır. AET'ye girişimiz ise, İsmet paşanın başkanlığındaki koalisyon zamanına rastlar. Sözü uzatmayalım : Bugün şikâyet konusu olan ne varsa, hepsinde CHP'nin payı vardır. Laiklikten ayrılış bile onun devrinde başlar.

BÜROKRASİNİN PARTİSİ: CHP VE HALK

CHP'nin yerini saptarken, onun hangi sınıfın partisi olduğunu gözden asla kaçmamalı. CHP, bürokrasinin partisidir. Bizde bürok-

rasi yüzlerce yıl egemen bir güç olarak Devleti yönetmiş, onu kendi tekelinde tutmuş ve kendine benzetiği Devleti kollamak ve korumakla, ancak kendisinin görevli olduğuna inanmış bir sosyal guruptur. Avrupa devletlerindeki bürokrasi ile bir tutulamaz. Osmanlılarda bürokrasi sosyal hiyerarşinin en üst basamağını işgal etmiştir. Ve devlet çökmeğe yüz tutunca, reform hareketlerine girişerek, Devleti o, onun Batıya dönük kanadı kurtarmaya çalışmıştır. Bürokrasimizin belirli bir devlet ve toplum anlayışı olmuştur yüzyıllardan beri. Bu, totaliter bir yönetim felsefesidir. Osmanlı bürokrasisi tepeden inmeci, buyrukçu, tekelci, ceberut bir yönetimi temsil etmişti. Ona mirasçı olan Cumhuriyet Türkiyesinin bürokrasisi de, aynı değerlere bağlı kalmıştır. Her şey kendisinde başlar ve kendisinde biter. Özgürlükçü, eşitlikçi değildir. Partisi CHP de öyle olmuştur: Özgürlükçü değildir, eşitlikçi değildir; totaliterdir; tepeden inme reformcudur. CHP, kuruluşunda bu karakterde bir partiydi. Bugün yapacağımız değerlendirmelerde bunu hatırdan çıkarmıyacağız. Altı oku düşünelim: Tepeden inmeci reformist toplum ve devlet felsefesini dile getirir. CHP'nin devletle ilişkileri de tekelci bir nitelik taşır: Uzun yıllar devletle parti iç içeydi. Partinin başı, Devletin de başıydı. Valiler, parti başkanı görevi de yaparlardı. Ve CHP tek partiydi; başka partiye izin yoktu. «Tek ulus, tek parti, tek şef» dönemi.

CHP'nin halkla ilişkileri, bu felsefesine uygun bir doğrultuda gelişmiştir. Halka «kendinde» bir değer tanımayan CHP, onu her zaman vesayeti altında bir varlık olarak görmüştür.

Çok parti dönemine girilince, ister istemez Devletle parti işleri, birbirinden hiç değilse biçim olarak ayrıldı. Ama partinin yönetici kadroları, gene asker - sivil bürokratların ağırlığı altında, serbest meslek sahiplerinden teknotratlardan, iş adamlarından oluştu; yani emekçilere kapalı tutuldu. Ve partinin iç yaşamı, genel başkan ve genel merkezin hegemonyası altında kaldı. (Bunun öteki partilerde de böyle olduğunu belirtmek isterim. Demokrasiyi engelleyen hususlar arasında partilerin iç yaşamları bakımından, anti - demokratik, hiç değilse tam demokratik olmıyan kuruluşlar olduğunu unutmamak gerekir. Gerçekten parti kongreleri yöneticileri seçince, tabanın yönetime müdahale etmesi olanaksız hale gelir. Parti üyelerine mitinglerde figüranlıktan başka bir iş kalmaz. Ve genel başkanla, onun genel merkezi oluşturan arkadaşları herşeye egemen olurlar. Bu durum, parlamenter demokrasinin gereği gibi işlemesini engelleyen etmenlerden biridir.)

CHP'nin halkla ilişkileri, yukarda özetlenen felsefesi doğrultusunda gelişmiştir. Halka «kendinde» bir değer gözüyle bakmayan

CHP, halkı, kalkınmanın yükünü taşıyacak, itaatli bir emek gücü potansiyeli olarak vesayeti altında tutmak istemiş ve tutmuştur. «Köylü efendimiz» gibi deyimler, politika edebiyatının sınırlarını hiç bir zaman aşmamıştır. Nasıl ki, bugün kullanılan «halk iktidarı» deyimi de aynı sınırlar içindedir ve öyle kalacaktır. Çünkü «köylünün efendimiz» ve «halkın iktidar» olması için, emekçilerin, partiden başlayarak, toplum ve Devlette fiilen söz ve karar sahibi olması gerekir. Oysa CHP'nin de, öteki partilerin de yönetim kadroları işçilere, köylülere kapalıdır.

İlk günden beri CHP, halktan kopuk, soyut bir ilericilik ülküsü ardında olmuştur. Bu soyut, halktan kopuk ilericilik ülküsü emrindeki, tepeden inmeci reformculuk CHP'yi bir takım üst-yapı reformlarına yöneltmiştir. Emekçi halk yığınları kâh kömür ocaklarında, kâh yollarda zorla çalıştırılmıştır. Hâlâ köylüler devlete ait olması gereken bir çok bayındırlık işlerinde, angarya biçiminde bedenen çalışırlar. Kuşkusuz CHP'nin, borca batık, yakılmış, yıkılmış geri bırakılmış bir ülkeyi devraldığı unutulamaz. Türkiye'nin toparlanması, kalkınıp ilerlemesi için, öncelikle cömertçe harcanacak emeğe ihtiyacı vardı. Ve bu emeğin sahibi de halktı, halkın, emeğini cömertce harcaması için, bir ulusal kurtuluş savaşından çıkan bir toplumda külfetlerle nimetler arasında adaletli oran bulunmak gerektir ki, CHP buna hiç önem vermedi. Türkiye, ulusal gelirin en adaletsiz biçimde bölüştürüldüğü ülkelerden biri olarak kaldı. Mutlu bir azınlık halkı pervasızca sömürmeğe devam etti ve çoğu kez Devlet hazinesinin aracılığı ile... Yani CHP'nin himayesinde.

Bunları düne bakarak, bugünün CHP'si hakkında doğru yargıya varmamız için yazıyorum. Çünkü partilerin genellikle sınıfsal yapıları değişmez. Yapı değişmeyince politikasının genel doğrultusu da değişmez. Oysa bu nokta gözden kaçırılmaktadır.

CHP VE ÖZGÜRLÜKLER

CHP'nin bu seçimlerde desteklenmesini önerenler, özgürlükleri savunan CHP'nin iktidar olunca Demokrasi getireceğini ileri sürüyorlar. CHP'nin MSP ile ortaklaşa hükûmet oldukları dönem, bu bakımdan umut kırıcı oldu doğrusu. Hatırlayacaksınız, 1973 seçimleri öncesinde, gerek CHP, gerekse MSP, düşün ve inanç özgürlüklerini sağlayacaklarını vaadetmişlerdi. Yedi sekiz ay iktidarda kaldılar, ama bu vaadlerini tutmadılar. MSP'nin engel olduğu varsayılsa bile, CHP kendi hazırlayacağı bir öneriyi Meclis başkanlığına verebilirdi. Hiç değilse iyi niyetini ortaya koymuş olurdu. Bu ihmal CHP için kötü bir nottur. Kaldı ki iş düşün özgürlüğü ile bit-

miyor. Dernekleşme, sendikalaşma, partileşme özgürlükleri; toplanma, gösteri yapma özgürlükleri; kişinin fizik özgürlüğü; konut dokunulmazlığı; tüm demokratik hak ve özgürlükler var. Ve somut olarak, faşist İtalya'dan CHP zamanında aktarılmış Ceza yasasının bir sürü maddesi var. Başta 141, 142. maddeler... Oysa CHP, bunlardan, hele 141 ve 142'den hiç söz etmiyor. Bu maddeler, Damokles'in kılıcı gibi başımızın üzerindeyken, demokratik düzenden nasıl söz edilebilir? Bu maddeler yürürlükte kalacaksa, düşün özgürlüğü yasasının ne anlamı olabilir? Bize sorarsanız, CHP öncelikle 141, 142 başta olmak üzere tüm faşist yasa maddelerini derhal yürürlükten kaldıracağını açıkça ve kesinleğin söylemelidir. Somut taahhütlerde bulunmalıdır.

CHP'nin, Anayasa değişiklikleri sırasındaki olumsuz tutumunu da unutamıyoruz. 12 Marttan sonra yapılan Anayasa değişikliğine CHP karşı çıkmadı. Öteki partilerle birlikte değişiklikler lehinde oy kullandı. Yani iktidar olunca demokrasi getireceğini vaadeden bir parti, demokrasi göz göre göre boğazlanırken, boğazlayanlarla işbirliği yaptı. CHP değişikliğe karşı çıksaydı, gerekli 2/3 çoğunluk bulunamaz ve 1961 Anayasası değiştirilemezdi. İnönü'nün başkanlığı zamanında oldu denmesin. Birinci değişiklik İnönü'nün başkanlığı zamanında yapıldıysa, ikinci değişiklik Ecevit'in başkanlığına rastlar. Bu değişiklikler bize demokratik özgürlüklerimizden pek çoğunu yitirtmiştir. İzninizle bir örnek vereceğim. Konuya ışık tutacak: İşkencelerin yapıldığı günlerde idi. Çocuklar alıp götürülüyor ve ne oldukları bilinmiyordu. Anaların, babaların kan ağladığı günlerde idi. Anayasanın 30. maddesi değiştiriliyordu: Göz altı süresini 48 satten önce 7 güne, ikinci değişiklikte de 15 güne çıkaran önergeler, Millet Meclisinde görüşülmekteydi.

Amaç apaçık ortada: İşkence süresi uzatılmak isteniyordu. Ayrıca işkence izlerinin kaybolması için de, zamanın geçmesine ihtiyaç vardı. Gözaltı süresinin 48 satten, önce 7, sonra 15 güne çıkarılmasının hikmeti bu idi. CHP bu değişiklik önergesine de karşı çıkmadı. Ve 30. maddenin kişi güvenliğini yokeden yeni biçimi, öteki madde değişiklikleri gibi, gerekli çoğunluk sağlanarak kanunlaştı. Bu CHP için son derece kötü bir nottur.

CHP'nin bir başka kötü notu da idamlar zamanına rastlar. D. Gezmiş ve iki arkadaşı hakkındaki ölüm cezası, Millet Meclisi ve Senato'dan geçince, CHP yerinde bir girişimde bulunmuş ve iptal için Anayasa Mahkemesinde dava açmıştı. Anayasa Mahkemesi Meclis kararını usul yönünden bozdu ve CHP'nin esas hakkındaki itirazlarını incelemedi. Anayasa Mahkemesi böyle bir yol izler: Bir konuda biçim noksanı varsa, esasa geçmeden davayı karara bağlar. Ölüm

cezaları için de böyle yaptı. İptal kararı üzerine konu Meclislerde yeniden ele alındı ve ölüm cezalarının infazına yeniden karar verildi. Şimdi beklenirdi ki, CHP kendi esas hakkındaki itirazlarını da inceletmek üzere, Anayasa Mahkemesine bir kez daha başvursun. Üç gencin hayatı buna bağlı idi. O gençlerin anası, babası, yakınları tarifsiz acılar içinde, CHP'nin bir kez daha dava açmasını bekliyorlardı. CHP, o sırada olağanüstü Kurultayını toplamış, genel başkanlık için iç kavga veriyordu. Konunun karşı tarafca sömürülmesinden çekindikleri için olacak, Anayasa Mahkemesinde yeni bir dava açmadılar ve gençlerin cezası o gece infaz edildi.

Bu CHP aleyhinde, belki daha da kötü bir nottur. Çünkü ilk davayı açmakla kendi kendisini ahlâken bağlamış durumdaydı. CHP, Anayasa Mahkemesine verdiği dava dilekçesinde, Gezmiş ve arkadaşlarına verilen ölüm cezasının, esastan haksız olduğunu ileri sürmüştü. Bundan dolayı kendi vicdanına karşı da, kamu oyuna karşı da, davayı sonuna kadar götürmekle, ahlak bakımından sorumluydu. Kurultay hesapları yüzünden bu sorumluluğunu yerine getirmedi.

GEREKÇELER SAĞLAM DEĞİL

Solun CHP'ye oy vermesini isteyenlerin ileri sürdüğü gerekçeye geliyoruz. Birbirine bağlı iki amaç güdüldüğü anlaşılıyor : Faşizmin durdurulması ve demokratik düzenin kurulması... Yukarki açıklamalar, sanıyoruz ki, CHP'nin, demokratik özgürlükler konusundaki vaatleriyle, nereye kadar uygunluk halinde olabileceği hakkında, yeterince fikir veriyor insana. İktidar olan bir CHP'nin sağından korkusu olmıyacaktır. Çünkü sağı yenerek iktidara gelmiş olacaktır. Burjuvazinin ağırlığı gittikçe artacak olan uyanık kesimi ile iyi ilişkiler kuracaktır CHP.. Üstelik Avrupa burjuvazisinin de CHP' ye karşı olmıyacağını sanıyorum. Bu koşullarda CHP iktidarı da Türkiye'nin sorunlarına çözüm getiremiyecek ve emekçilerin hoşnutsuzluğu, soldan gelen eleştiriler giderek artacaktır. Bu durum CHP'yi demokratik özgürlükler konusunda hasis davranmaya zorlamıyacak mıdır? CHP, işçilerin, köylülerin tepkilerini sınırlamak, bastırmak; solun sesini kesmek gereksinimi karşısında, demokrasiye acaba ne derece bağlı kalabilecektir? Daha şimdiden «komünizme karşı en etkili biçimde kendilerinin mücadele edeceğini» söyleyen CHP, 141, 142. maddeleri ve öteki faşist yasaları yürürlükte tutmak, hatta bir kez daha ağırlaştırmak gereğini duymıyacakmıdır?- Üstelik CHP bizi emperyalizme bağlayan anlaşmaları feshedeceğini hiç söylemediğine, tersine ittifaklara bağlı kalacağını her fırsatta tekrar

ettiğine göre, faşizmin kara gölgesi üzerimizden acaba nasıl çekilecektir?

Kuşkusuz faşist Milliyetçi Cephe ile, CHP, terazinin aynı kefesine konulamaz. Ama CHP'nin sola açık gerçek bir demokratik düzen kuracağına da gözü kapalı inanılamaz. Şimdiye dek gördüklerimiz, bu konuda en azından ciddi kuşkular uyandırmaktadır. Sol fedakârlığı karşılığında ne elde edeceğini bilmelidir. Sol olarak oyumuzu vereceksek ne için verdiğimizi, ne karşılığında verdiğimizi bilmek hakkımızdır. Bu alışverişte Sosyalizmin kârlı çıkacağı, zarar etmiyeceği anlaşılmalıdır. Oysa Sol'un gözü kapalı CHP'ye oy vermesi isteniyor. Sol hiç bir koşul ileri sürmeden oylarını CHP'ye verecek! Olmaz öyle şey.

İleri sürülen gerekçe üzerinde, bir az durulunca şurasından burasından çözülüveriyor. Eğer 12 Ekim seçimleri referandum niteliğinde olacaksa, neden yalnız CHP'ye oy verilecek? Türkiye Birlik Partisine verilen oylar da hesaba katılmak gerekmez mi? Çünkü kuşkusuz TBP, Sol'a daha yakın bir parti. NATO'ya, CENTO'ya, AET'ye, ikili anlaşmalara kesinlikle karşı. Anti-emperyalist karakteri açık. İşçiden, köylüden, emekçiden yana görünen bir parti. Sayın Timisi genel başkan seçildiğinden beri Sol'a sürekli yaklaştı. MC karşısındaki oyların toplamı önemli olacağına göre, acaba neden TBP'ye de oy verilmesi önerilmemektedir. Parlamento aritmetiğini değiştirmiyeceği bilinen referandum niteliğinde olduğu ileri sürülen, 12 Ekim seçimlerinde, TBP'ye de oy verilmesinin önerilmemiş olması nasıl açıklanabilir? Eğer seçimler referandum niteliği taşıyorsa, TBP'ye de oy verilmesi önerilmeliydi. Çünkü CHP'nin bu oylarla iki üç senatör daha çıkarmasının, pratik bir önemi yoktur: Senato'daki oylarla ne hükümet devrilir, ne hükümet kurulur.

Kaldıki, 12 Ekim seçimlerinin bir referandum olarak değerlendirilebileceği de çok kuşkuludur. Çünkü bu seçimlerde seçmenlerin ancak yarısından bir az fazlası oy kullanacaktır. Yani halk oyu yoklaması tam yapılmamış olacaktır. 12 Ekim seçimleri geniş tabanlı bir örnekleme niteliğindedir. MC iktidarı bunu elbet böyle değerlendirecek ve seçimler aleyhlerine de sonuçlansa, koltuklarını bırakmıya kalkmayacaklardır. Hatta bu yenilgiden sonra aralarındaki anlaşmazlıkların ötesine geçerek, daha homogen bir ekip görünümü vermeğe çalışmaları bile olanaksız değildir. Genel seçimlere kadar iktidarda kalmayı denemeleri akla daha yakın bir olasılık gibi görünüyor. Her halde 12 Ekim'de CHP başarılı oldu diye, şu ya da bu yoldan iktidardan çekilmelerini beklemek aşırı bir iyimserliktir.

UYANIK İŞÇİLERİ, KÖYLÜLERİ CHP'YE GÖNDEREMEYİZ

İlerici küçük burjuva aydınlarının yoğun propagandası, sol üzerindeki baskıları karşısında durumu telaşa kapılmadan değerlendirmeliyiz. Biz Sosyalist Parti olarak işçilerden, köylülerden emekçilerden kısa zamanda geniş bir tabana ve yönetici kadrolara sahip olmak zorundayız. Kapattırılan eski TİP'in on yılda sağladığı birikimi, «Sol, CHP'ye oy vermeli» kampanyası, 1973 seçimlerinde eritivermiştir. Elde kalan az sayıda uyanık işçi ve köylü oyları da bu kez harcanmamalıdır. İşçiler, köylüler, egemen sınıfların baskıları yüzünden, sosyalizme kolayca kazanılamıyor. İşçilerden, köylülerden, sol'a bağlılıklarını yitirmeden taktik gereği, CHP'ye o kullanmalarını bekleyemeyiz. Henüz bilinç düzeyimiz böyle manevralar yapmaya elverişli değildir. Kaldı ki, Sol partilerin bu seçimlerde geniş seçmen yığınlarını etkileyebileceklerini sanmıyorum. Ama buna karşın bir sempatizan çevreleri, bir emekçi tabanları vardır. Ve kanımca bu tabanı gözleri gibi korumak zorundadırlar.

Bu konuda fedakârlık edebilmemiz için, CHP'nin demokratik hak ve özgürlüklere dayalı, sola açık bir düzen getireceğinden emin olmamız gerekir. Bu da ancak CHP'nin halk oyu karşısında kesin ve açık taahhütlere girişmesi ile olur. Solla işbirliğini yadsıyan, «gölge etmeyin başka ihsan istemem» demeye getirerek, «siz bir kenarda durun; benim getireceğim demokrasiden siz de yararlanırsınız» diyen sayın Ecevit, getirmeyi vaadettiği demokrasinin ne çeşit bir demokrasi olduğunu şimdiden açıklamalıdır. Sol bu koşulu ileri sürmemiş de olsaydı, sayın Ecevit gene de halk oyunu somut bir açıkama ile aydınlatmak zorunda idi. CHP'nin vaadettiği demokrasinin, Demirel'inkinden farklı olup olmıyacağını, seçmenler bilmek ister. Bu sorunu, solun oyları ile orantılı olarak ele almak ve «Sol'un bana vereceği oyların büyük bir kısmını garantiledim; geri kalanını almasam da olur» biçiminde görmek doğru olmaz. Özgürlüklere içtenlikle inanmış kimseler, başkalarının bilmek, öğrenmek konusundaki özgürlüklerine, haklarına saygılı olurlar. Sodece sosyalistler olarak değil, sade seçmenler olarak da, CHP'den bu açıklamayı beklemekteyiz.

EMİN OLMAK İSTERİZ

Biz emin olmalıyız ki, CHP iktidara gelir gelmez, 12 Marttan sonra, CHP'nin de oyları ile Anayasaya giren anti-demokratik hükümler, Anyasadan çıkarılacaktır. (Kuşkusuz gerekli çoğunluğu varsa). Emin olmak istiyoruz ki, başta 141, 142 olmak üzere Ceza yasa-

mızın faşist İtalyadan aktarılmış maddeleri ile, 12 Marttan sonra yürürlüğe konmuş, özgürlükleri yok eden yasalar ve geriye doğru giderek, demokratik haklarla bağdaşmıyan tüm yasa ve uygulamalar yürürlükten kaldırılacaktır. Özellikle toplum zabıtası ve silâhlı kuvvetlerin toplum olaylarında kullanılmasına ilişkin, faşist nitelikteki yasalar, öncelikle hükümsüz sayılacaktır. Emin olmak istiyoruz ki, grev hakkını sınırlayan tüm engeller, kaldırılacak ve genel grev, dayanışma grevi, politik grev gibi, işçi hakları derhal tanınacak; ve lokavt yasaklanacaktır. Sıkıyönetim Mahkemeleri ile Devlet Güvenlik Mahkemelerinin faaliyetlerine hemen son verilecek, Sıkıyönetim yasası demokratik bir yasa haline getirilecektir Emin olmak istiyoruz ki, CHP'nin vaatleri bir seçim vaadi değildir ve CHP, iktidara gelince tüm sola açık gerçek bir demokrasi kuracaktır.

CHP'den kamu oyu karşısında açık ve kesin bir taahhüt bekliyoruz. Bunu en kısa zamanda açıklamalıdır. Aksi takdirde sosyalistler, faşist MC iktidarının bu seçimlerden başarısız çıkması için, CHP dışında bir alternatif arayacaklardır.

DÜNDEN BUGÜNE

Galip M. Ataç

TÜRKİYE SOSYALİST EMEKÇİ VE KÖYLÜ PARTİSİ

Gaziantep şubesinin açılış beyannamesi

Ey fabrikalarda, tezgâh başlarında, tarlalarda alın teri döküp ömür çürütenler! Masa başlarında göz nuru döküp kafa patlatanlar! Dükkanlarda, evlerde çekiç sallayanlar, mekik atanlar! Ey millî varlığımızın temel taşları, gelir kaynakları; on sekiz milyonun on yedi milyonları!

Sizin Partiniz olan hakikî ve tam inkılapçı (TÜRKİYE SOSYALİST EMEKÇİ ve KÖYLÜ PARTİSİ) bu açılış beyannamesiyle hepinizi selâmlar.

Ey ateş karşısında demir dövenler, ekmek pişirenler, döküm dökenler! Zemheri ayazında, ilk horozda kalkıp çifte gidenler, kızgın güneş altında yolma yolanlar, buğday kazanıp gilgil yiyenler ve ey alın terini ekmeğine katık yapan yalın postallı, yırtık abalı dostlar!

Bilin ve bildirin, öğrenin ve öğretin, okuyun ve okutun, duyun ve duyurun ki, esas davamız : Aş pişirenin, iş yapanın, toprak sürenin, ekin biçenindir. At binenin kılıç kuşananın değil; ata besleyen binmeli, kılıcı yapan **kuşanmalıdır.**

Bu dâvayı başarabilmek için, köylünün köylü ile, dokumacının dokumacı ile, bostancının bostancı ile, demircinin demirciyle, kundura işçisinin kundura işçisiyle, terzi işçisinin terzi işçisiyle, kendi

aralarında, sendikalar ve kooperatifler kurmaları ve bunların da birbirleriyle birleşerek işçi, köylü, esnaf birlikleri teşkil etmeleri lazımdır. Bu sendikaları kurarken çiftlik ağalarının, fabrika sahiplerinin, zengin tüccarların, sizin sırtınızdan hem de on kat, yüz kat, bin kat daha iyi geçinen kimselerin ve bunlara yardakçılık eden satılmışların sözlerine kulak asmıyacak, tesiri altında kalmıyacaksınız.

Bilirsiniz ki, tek elin sesi çıkmaz, birlik olmayan yerde dirlik olmaz. Ancak, sendikalar ve birlikler halinde birleşmekle emeğinizin tam karşılığını alabilirsiniz.

Emekçi ve köylü arkadaşlar!

Ağlamayana meme yoktur. Nemelazımcılıkla sizi her gün biraz daha yoksul ve perişan bırakmak isteyenlerin ekmeğine yağ sürmekten vaz geçiniz. Kendi işinizi kendi elinizle yapmaya çalışınız. Size en belli başlı tavsiyemiz budur. Sözlerimiz açık, isteklerimiz sadedir. Eğer bunları doğru buluyorsanız saflarımıza katılınız. Fikrinize yatmayan sözlerimiz varsa, yine geliniz. arkadaşça konuşalım, dertleşelim, birbirimizin yanlışını düzeltelim. Çünkü (TÜRKİYE SOSYALİST EMEKÇİ ve KÖYLÜ PARTİSİ) halka tepeden bakan «halk üstü» bir çatı değil halkla beraber, halkla yanyana, omuzomuza yürüyecek, halkın elleri üstünde kalkınacak tam manasile halkçı ve emekçi bir partidir.

Asıl ekmek partiniz olan (TÜRKİYE SOSYALİST EMEKÇİ ve KÖYLÜ PARTİSİ)ne üye olunuz.

Yaşasın hürriyet, yaşasın gerçek demokrasi, yaşasın halk hakimiyeti...

TÜRKİYE SOSYALİST EMEKÇİ VE KÖYLÜ PARTİSİ

Gaziantep İl İdare Kurulu

NOT: Parti merkezimiz İş Bankası cad. No: 46/A dadır. Hergün saat 17'den 20'ye kadar kayıt ve kabul yapılır.

İşte, güney Anadolu illerinden birinde, yirmi dokuz yıl önce, yakılmış ateşten artakalan ve zaman aşımının küllemeye çalıştığı bir avuç köz... İnsanoğlunun yüzyıllara sığmayan serüvenlerinden bir örnek... Yakın tarihimizin eleğine takılmış tanecikler.

Yirmi dokuz yıllık bir közün üstündeki külleri

bir parça sıyırmak, elbette, başıboş düşüncelerin itelemesinden başka bir şey.

Değişen koşullar içinde, yirmi dokuz yıllık gerilerde dolaşmak... Günümüzün getirdiklerini görmek... Ve yenibaştan duyurmak şunu :

Bu güzelim memlekette, özgürlüğe çağrıydı bizimkisi... Çabamız, emekçi halkımızın gerçek vatandaş düzeyine ulaşması, yasa dışı ve yasal zorbalıkların sona ermesi için, yücelmiş bir seslenişti kabarmış yürekler içinden...

ÇEVREMİZİN EKONOMİ-POLİTİK GÖRÜNTÜSÜ ŞUYDU :

İkinci Dünya Savaşı, ekonomi bakımından, Türk hükümetlerinin şaşkınlığını büsbütün artırmıştı. Daha doğrusu, Cumhuriyet Halk Partisi hükümetlerinin belirli bir programı yoktu. Yönetim, Bakanların kişisel emir ve genelgeleriyle yön değiştirebiliyordu.

Bir yandan, Millî Korunma Kanunu ve kararnamelerle karaborsacılık, istifçilik önlenmeye çalışılırken, öbür yandan, Ticaret Bakanı (Dr. Behcet Uz) «Piyasa tüccarın namusuna havale edilmiştir. Bundan böyle, tüccar tüccarı kontrol edecektir,» diye radyo konuşmaları yapıyordu.

Üç beş toprak ağasını biraz daha semirtmek için, «Ziraî Krediler» uydurdular.

Küçük Esnafa (Kontenjan) adı altında dağıtılan ithal malları, kısa zamanda, karaborsacılar elinde toplandı. Sermayesiz küçük esnaf, işleyeceği ham maddeleri, yine, karaborsacılardan satın almak durumundan kurtarılamadı. Bakırcılar, kalaycılar, boyacılar, terziler ve benzeri esnaf içindeki varlıklı kişiler, piyasada, keyiflerince dolaplar çevirebildi.

Sümerbank mallarının satışında, aracıların binbir çeşit kurnazlıkları, yeni yeni vurguncu kadrolar yarattı.

Halkın «İSMET PAŞA VAKFI» adını taktığı dalaveralar, her ay on binlerce paket iplik başına üşüşen fırsat düşkünlerinin çekişmesi, bu çekişmelerin getirdiği ekonomi-politik anlayış, hangi yandan bakılsa, sorumluluk kaygısından uzak bir yağmacılıktı.

Memurlara hükümet eliyle dağıtılan kumaş, şeker, zeytinyağı gibi tüketim malları, yeni bir karaborsa konusu getirmekten öte fayda sağlamadı. Üstelik, bu bağışlar ve kayırmalar dışında kalan işçi ve yoksul halk çoçgunluğu, küçümsenemez bir gariplik ve çaresizlik içinde ezildi.

Buğdayın kilosu bir lirayı aşmış ve ancak, aracılar eliyle bulunabiliyordu.

Ununa süpürge tohumu bile karıştırdıkları kapkara bir ekmeğin kilosu 102 kuruştan satılıyordu. Bir kilo ekmek alabilmek için fırınların önündeki kuyruk, güneş doğmadan önce başlardı.

Bellibaşlı iki fabrika vardı ilimizde. İkisinde, toplam olarak, 5 - 6 yüz işçi çalışırdı. Bu işçiler için sigorta yoktu... Yıllık izin yoktu... İş kazalarında tazminat yoktu... İşverenin ya da vekilinin beğendiği işçiler çalıştırılır, beğenmedikleri sorgusuz, habersiz kapıdışarı edilirdi. İşe gelmiyen işçiler, gece gündüz demeden, polis eliyle, evinden alınıp fabrikaya getirilebilirdi. Gerekirse, dayak atılmasında da bir sakınca görülmezdi. Grevden söz etmek, vatan ihanetiyle eşit tutulurdu.

Köylüler aç ve çıplaktı. Çoğunun yeter toprağı yoktu. Bunları koruyucu kanunlar çıkarılmıyordu.

İşçi hareketi yönünden, Cumhuriyet döneminin getirdikleri, dişe dokunur bir değer ve özellik taşımazdı. O güne dek, Türkiye'deki işçi hareketi, yersel grevler ve dağınık kımıldanışlardan öteye gidememişti.

1945 yılının Türkiye tarihinde önemli bir yeri var. Politik baskıların, ekonomik tutarsızlıkların azgın örneklerini ,bu yılın güncesinde bulabiliriz.

İkinci Dünya Savaşında Faşizmin yenilmesi, biçimsel olsa da, çok partili düzene girişin kapılarını zorlayarak açtı.

Cumhuriyet Halk Partisi, ısmarlama partilerle, milletlerarası saygınlığını onarmayı umuyordu.

TOPRAK KANUNU diye göstermelik bir tasarı getirdiler Büyük Millet Meclisi'ne. Bu tasarının gerçek bir toprak reformuyla, uzaktan yakından, ilgisi yoktu; inandıramıyordu kimseleri. Ama, yine de, mebbuslar arasından, bu tasarıyı önemsemiş görünerek, karşı çıkanlar oldu. Buradaki danışıklı döğüş, sonraki olaylarla açıklık kazanacaktı.

Birdenbire, vakitsiz doğum sancıları belirdi Cumhuriyet Halk Partisinde. Garip bir bölünme izledi bu sancıları.

Artık, Demokrat Parti sahneye çıkmış, Türkiye'yi politik bir dalgalanma sarmıştır.

Oysaki, işçi sınıfı ve fakir halk yığınları için değişecek bir durum yoktu. Eski aktörler, yeni rollerle sahneye çıkmış bulunuyorlardı. İşçi - köylü yeni baştan aldatılacak, daha büyük bir ustalıkla soyulacaktı. Her bakımdan, bu çatışmalarda, halk yığınları için bir yarar yoktu. Başka yöndeydi yoksulların gerçekten kurtuluşu.

Efendi değiştirmekle acıları dinmeyecekti... Sona ermeyecekti ekonomik kölelik.

Bu garipliği yakıştıramıyorduk emekçi halkımıza. Onların birşeyler düşündüğü belliydi. Biraz da konuşmalı, haklarını istemesini, almasını öğrenmeli ve yazgısını kendi çabalarıyla değiştirmeliydi... Onlar da insandı... Kendilerini insanca yaşamaktan alıkoyanların karşısına dikilmeli; dalaveraların, kurnazlıkların saltanatı devrilmeliydi... Bu memleket hepimizindi... Bu iyice bilinmeliydi. Yalnız tasada değil, kıvançta da beraber olmalıydık.

Evet, kendi ellerimizle silinmeliydi göz yaşlarımız... Gülmeyi öğrenmeliydik biraz olsun... Çorak topraklara, kel dağlara can veren bileklerimiz, aydın, kafalarımızın emrinde çalışmalıydı... Ortak mutluluğumuzun senfonisi duyulmalıydı tezgahlardan, fabrikalardan... Bir avuç toprak için, yüzyıllar süren kan gütmeler, barışa dönüşmeliydi... Kinsiz, öfkesiz, mutlu bir dünyayı çoktan hak etmiş olan emekçi yığınlarımız, artık kendileri için yaşamak zamanının geldiğine inandırılmalıydı.

Topraksız köylüler yeter ölçüde toprağa ve onu işleyecek teknik araçlara sahip olmalıydı. Köylülerin ve diğer iş kollarında çalışan tüm emekçilerin, örgütlenerek, aralarından seçecekleri, eğitilmiş, insanları Büyük Millet Meclisi'ne yollamaları gerekmekteydi. Türkiye emekçileri sadaka değil, hak istiyordu. Bunu da, ancak, kendi gücü ve kendilerinin yapacağı kanunlarla elde edebileceklerdi.

Demokrat Parti aracılığıyla oynanan muhalefet oyununun senaryosu Cumhuriyet Halk Partisi'nce yazılmış olsa da, iktidardakilerin rahatı, iyiden iyiye kaçtı. Onlar için iğneli beşik oldu iktidar koltukları. Değişmez Şefler ve çevresindeki politika cambazları için, elbette, kolay alışılacak bir durum sayılamazdı çok partili düzen.

Bu nedenle, köylerde-kentlerde, hükümet güçleri seferber edilerek, 23 yıl sorumsuzca yönettikleri tek parti düzensizliğini, şımarık ve zorba alışkanlıklarıyla sürdürmek istiyorlardı.

O yıllarda Gaziantep Milletvekillerinden ve ayni zamanda VELİÇ iplik fabrikasının sahibi olan Cemil Alevli'nin, İnönü'ye «Gaziantep'te muhalif parti kurulamıyacaktır. Müsterih olunuz Paşam» dediği söyleniyordu.

Demokrat Parti genel merkezinden, arka arkaya, gelen yetkililerden hiç birisi Gaziantep'te Demokrat Parti'nin şubesini kuramamıştı.

Baskı ve korkudan örülü politika barajı, önce, bir avuç idealist gencin (TÜRK SOSYAL DEMOKRAT PARTİSİ) Gaziantep şube-

sini kurmasıyla, aşıldı. Kuruculardan diş hekimi Sıtkı Dokuztuğ başkan, Ahmet Ölçer'le Mahmut Bostancı da, yönetim kurulu üyesiydi. Az zamanda 200'ün üstünde üye kaydetmişlerdi.

Cumhuriyet Halk Partisi hükümetinin bütün baskı araçları bu küçük parti üzerinde toplanıyordu. Gece yarısından sonra, karakollara götürülenler, ölümle korkutulmak istenenler çoğalıyordu. Parti'nin bayrak direği kırılıyor, ay yıldızlı Türk bayrağı yırtılıyor; suçluları sorulmuyordu bile.

Bunları yeterli görmeyen Cumhuriyet Halk Partisi ileri gelenleri, birara, çete kurmayı da denedi. Akıllarınca, Sosyal Demokrat Partisi'ne gelip gidenleri, köşe başlarında kıstırıp dövecekler, sindireceklerdi. Çetenin başına getirmek istedikleri kimselerden biri (Reşit Güçkıran), o günlerde, Sosyal Demokrat Partisi'ne girdiğinden bu düşleri gerçekleşemedi. Üstelik, bu Parti'ye ilgi biraz daha arttı.

Yalnız, Türk Sosyal Demokrat Partisi'nin genel merkezi beceriksizdi. Bir partinin Genel merkezini yönetecek güçte görünmüyordu. Genel merkezin Gaziantep'e taşınacağı söylentileri bile çıktı.

Gazetelerde açıklamalar, duyurular yayınlanıyordu. «Sosyal Demokrat Partisi'yle ilişkileri olmadığı»nı belirterek, Cumhuriyet Halk Partisi'ne bağlılıklarını açıklamak gereğini duyanlar oldu. Bunlardan kimisi, kendi partileri içindeki çekişmelere adı karıştığından ötürü, kendilerini bağışlatmaya çalışanlar, kimisi de, yaklaşan seçimlerde bir külah kapma umuduna düşenlerdi. Adaylar Cumhuriyet Halk Partisi'nin genel merkezince saptanırdı. Böylesine bağlılık yeminleriyle İnönü ve Genel Merkez'in dikkatini çekmek, kimilerince, akla yatkın bir kurnazlık sayılabilirdi.

Cumhuriyet Halk Partisi içinde, büyük ölçüde, çözülmeler başladı. Gaziantep Savunmasının kalbur üstüne çıkarttığı ve iktidar partisinin en güçlü kanadının başında bulunan Hüseyin İnci, Sosyal Demokrat Partisi başkanına gelerek, Partiye girmek dileğinde bulundu. Ancak, bu partinin Demokrat Parti'den ayrı olduğunu öğrenince, sözünü geri aldı.

1946 Milletvekilleri seçimi yaklaşıyordu. Sosyal Demokrat Partisi, Gaziantep'te seçime katılacaktı. Partinin seçim konusundaki düşüncelerini köylü vatandaşlara anlatmak göreviyle, partili bir arkadaş köylere yollandı. Dönüşünde, saat 24'den sonra, Emniyet Müdürlüğüne götürüldü. Emniyet müdürü : «Seçim sonuna dek köylere gitmemesi gerektiğini» söyledi. «Gitmekte ısrar ederse, öldürülebileceğini» belirtti. Arkadaş, emniyet müdürüne; dört yıl askerlik yaptığını, bu dört yıl süresince, ev kirası vererek vatan bekçiliği yaptığını, particiliğinde askerlik kadar önemli bir vatan görevi ol-

duğunu, ölüm korkusuyla geri dönülemiyeceğini, kesinlikle bildirdi.

Parti'de bütün bunlar konuşuldu. Arkadaşın köylere gitmesinin fayda ve zararları tartışıldı. İki genç arkadaşın da katılmasıyla, köylere yine gidildi.

Polis, jandarma baskısı daha da arttı. Sosyal Demokrat Partisi'nin yetkilileri, bu koşullar içinde seçime katılmanın Cumhuriyet Halk Partisi'nin zorbalıklarını kanunlaştırmaktan başka anlam taşımıyacağını (MİLLET VEKİLLERİ SEÇİMİNDEN NİÇİN ÇEKİLDİK) adlı bir küçük broşürle, memleket halkına duyurdu ve seçimden çekildi.

Ankara ve İstanbul'da, yeni politik gelişmeler oluyordu. Sosyalist, ya da, sosyalizme çalan partiler kuruluyordu arka arkaya. Bunlar arasında en etkin olanı, Türkiye Sosyalist Emekçi ve Köylü Partisi ile Türkiye Sosyalist Partisi idi.

Bu iki partinin genel merkezi arasında bir takım çekişmeler olduğunu duyuyorduk. Ama, merkezden uzakta bulunduğumuz için, bu çekişme nedenlerini tüm ayrıntılarıyla öğrenemiyorduk.

Olaylar bize tek yanlı yansımaktaydı : Doktor Şefik Hüsnü Değmer'le, daha önceleri, uzaktan uzağa da olsa, bir tanışmışlığımız vardı. Onun yerini tutacak bir lider tanımıyorduk. Böylece, Dr. Şefik Hüsnü Değmer'in çizgisinden ayrılmamaya özen göstermemiz çok çok olağandı.

Gaziantep'te de, dokuz arkadaşın katılmasıyla, bu Parti'nin şubesini kurduk. Bir açılış bildirisi yazdık. Matbaada basılmakta iken, Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün geldiği söylendi. İnönü Gaziantep'ten ayrılmadan bildirinin dağıtılmasında fayda umduk. Ve, dağıttık.

Bildirilerden biri İnönü'ye ulaşmış, İnönü bildiriyi okumuş. Bu Parti'yi kuranlar üzerine soruşturma yapmıştı.

Gelecek yazı :
TUTUKLAMALAR

12 MART KARANLIĞININ YANSIDIĞI BİR ANAYASA

Ayata Beğensel

Kıbrıs Türk Federe Devleti Kurucu Meclisi 25 Nisan 1975 tarihli birleşiminde Kıbrıs Türk Federe Devleti Anayasa'sını kabul etmiştir.

Kabul edilen bu Anayasa'nın «Temel Haklar, özgürlükler ve ödevler» başlığı altında toplanan II. kısmına bir göz gezdirdiğimizde gerek kısımlar gerekse maddelerin başlıkları ve de başlangıç kısmındaki hükümlerle çelişik önemli bir madde görülmektedir.

Anayasaya verilmek istenilen yönü belirlediği ve sözkonusu maddenin Kıbrıs Türk Cematinin politik yapısını, ekonomik gelişmesini giderek bağımsızlık ve özgürlüğünü etkileyecek nitelikte olması nedeni ile konu üzerine eğinilmesinde yarar görüyorum. Söz konusu Anayasa Maddesi 57. madde olup şöyledir:

«MADDE 57:

(1) Siyasal Partilerin tüzükleri, programları ve faaliyetleri, insan hak ve özgürlüklerine dayanan demokratik ve lâik Devlet ve *Atatürk ilkelerine* uymak zorundadır. Bunlara uymayan partiler *temelli kapatılır.*

(2) Siyasal Partilerin kapatılması hakkındaki davalar, Anayasa Mahkemesi olarak, Yüksek Mahkeme tarafından karara bağlanır.»

Görüldüğü gibi Siyasal Partilerin çalışmalarını sürdürebilme şartı olarak «Atatürk İlkelerine» uymak zorunluluğu getiriliyor.

Bu zorunluluk daha doğrusu bu dayatma ister istemez 12 Mart sonrası Türkiye'yi, Anayasa'mızı halkımız için lüks diye nitelendirilen zihniyeti değişiklik öneri ve müzakerelerini ve bu müzakereleri takiben Meclise sunulan «Atatürk Akademisi Kanun Tasarısı»nı hatırlatıyor. Bu Kanun ile siyasal iktidara Atatürk adına doktirin imal etme ve bu doktirini emekçi sınıfımıza dayatma olanakları sağlanmak isteniyordu. Kıbrıs Türk Federe Devletinde de aynı dayatma Anayasa hükmü olarak getirilmiştir.

Öncelikle «Atatürk İlkeleri»nden neyin kastedildiği açık seçik ve kesin olarak henüz toplumumuzda dahi saptanmış değildir. CHP, AP, DP, CGP, MHP, TBP Atatürkçü olduklarını, Atatürk İlkelerine bağlı olduklarını söylerler. Laf olarak söylerler. Bir yasa madesine göre hareket edip etmediklerini belirlemek için söylemezler. Toplumumuzda bu böyle olduğuna göre Kıbrıs Türk Federe Devleti Yüksek Mahkeme yargıcı partilerin Anayasa'nın 57. maddesine uygun hareket edip etmediğini denetlemek yada bu konuda vaki müracaatı karara bağlamak için Atatürk İlkeleri'ni kendi saptamak yoluna gidecektir. Yada Kıbrıs Türk Federe Meclisi, Atatürk İlkeleri'ni saptayarak, partiler kanuna yada ceza kanuna bu tanımı getirecek ve buna uymayan partilerin Anayasa hükmüne göre «temelli kapatılma»sı yoluna gidilecektir. Bu ne demektir?

Bu sorunun cevabını Millet Meclisi'inin 9-10.1.1973 tarihli Birleşimlerinde yapılan müzakereler sırasında Sayın Mehmet Ali Aybar Meclis kürsüsünden şöyle verdi. «Siyasi Partiler demokratik hayatın ister iktidarda, ister muhalefette olsun vazgeçilmez unsurları olduğu hakkındaki hükmü böyle bir doktirinin, tek bir ideolojinin, devletin resmi ideolojisi niteliğini kazanacak tek bir ideolojinin, geniş halk kitlelerine telkin edilmesiyle çelişir haldedir. Filhakika, çok partili hayat, çok partili rejim demek, her partinin Türkiye'nin sorunlarına çözüm getirirken kendi açısından, kendi felsefi inançları açısından hareket etmesi ve çözümleri buna göre getirmesi demektir. Yoksa başka türlü çok partinin bir anlamı yoktur. Bütün partiler eğer ve üstelik devlet ideolojisi, tek Devlet ideolojisi haline gelmiş olan bir Atatürkçülük prensibinden hareket edecektir, o ilkeleri halka telkin etme durumunda kalacaksa o zaman aşikârdır ki, çok partili hayata son vermiş oluruz. Bu haliyle Anayasamızın demokratik ilkeleri ile çelişir bir durumun meydana geleceği muhakkak.» «Bu madde ile bir doktirin imal etmek siyasi, ekonomik, sosyal Atatürk adlı bir doktrin imal etme ve bu doktrini Türk Halkına dayatma görevi verilmek isteniyor.» «Bu demokrasi ile, Anayasamızın teminatı altında bulunan Türk demokrasi ilkeleriyle ters düşer. Herşeyden evvel partilerin vücudu lüzumsuz kalır, böyle şey-

ler tek partili rejimlere hastır, tek doktrin tek partili rejimlerde geçerlidir. DEMOKRASİLERDE TEK DOKTRİN OLMAZ. ATATÜRK HAKKINDA DEVLET GÖRÜŞÜ OLMAZ, DEMOKRASİLER ŞEKLEN MUHAFAZA EDİLEREK BU GİBİ KANUNLARLA TEK BİR GÖRÜŞ DAYATILMAK İSTENİRSE BU ASLINDA FAŞİST BİR REJİM OLUR.» «Bu davranış faşist iktidarlarda olur, faşist düzenler içinde olur.» «Bu dengeyi bozucu bir unsur olur ve demokratik denge bozulur.» «Bu son derece tehlikeli bir maddedir. Tekrar ediyorum; Anayasanın açık hükümleri ile çelişmektedir, partilerin demokrasinin vazgeçilmez unsuru olduğu hakkındaki kesin maddesiyle çelişmektedir.» «Parti nedir? Siyasal, ekonomik, kültürel alanda sosyal alanda bir görüşü olan teşekkül, siyasi teşekkül demektir. Siz bu partilerin siyasi görüşlerini bir tarafa bıraktıracak ağırlıkta ve Atatürk'ün adına izafe edilmiş bir doktrini Devlet doktrini olarak kabul ediyorsunuz ve bunu dayatmaya kalkıyorsunuz. Bu olacak bir şey değildir. Demokrasi içinde olacak bir şey değildir. Böyle yapılan memleketlerin adı vardır, bunlar faşist memleketlerdir. Tek ideolojili memleketler faşist memleketlerdir. Demokraside bunun yeri yoktur.»

Kıbrıs Türk Federe Devletinin, Anayasasının 57. maddesi ile açığa çıkan faşist niteliği Türk cemaatının sosyal ve ekonomik yapısını da kısa sürede olumsuz yönde etkileyerek yeni sorunlar çıkaracağı muhakkaktır. Doğu Akdeniz'in ve Orta Doğunun böylesine önemli bir yerinde varlığını sürdürmek durumunda olan Türk Federe Devleti ve giderek Kıbrıs Federatif Devleti bu muhtemel sorunları göğüsleyebilecek midir?

Not :

Kıbrıs Türk Federe Devleti Anayasa'sı

Madde 56 : (3) Siyasal Partiler, ister iktidarda ister muhalefette olsunlar demokratik siyasal hayatın vazgeçilmez öğeleridir.

SOLUN İŞİ

Yaşar Kemal

Şu bizim solun işi bir tuhaf, bir akıl amaz iş. Gazeteler, dergiler, kitaplar çıkıyor, yığın yığın. Bunlar ne yazıyorlar, ne söylüyorlar Türkiye üstüne, sosyalizm üstüne? Yaşam üstüne, Türkiye'deki yaşam üstüne? İlk bakışta, ilk düşünüşte, en azından insan yukarda söylediklerimi beklemez mi bir sol basından? Türkiye'de ipliği pazara çıkmış, çürüdü çürüyecek, dünyaya, insanlığa, bütün insanlık kurallarına meydan okuyan bir yönetici, sömürücü sınıf var, bu yönetici sınıfın akıl almaz sömürüleri, insanlığa yüz karası eylemleri var. Gün geçmesin ki, bu sınıf Türkiye'ye bir kötülük yapmasın. Akıl almaz işlemlerde bulunmasın. Bu sınıfın açıktaki eylemlerinden başka bir de kapalı eylemleri var ki, bunlar açıklandığında Türkiye'nin de, dünyanın da şaşkınlıktan parmakları ağızlarında kalır. Kim bulur çıkarır bu çürümüş, her adımı yolsuzluk olan yöneticilerin, sınıflarının yolsuzluklarını, kime düşer bu? Elbette, bütün dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de sola düşer. Sol Partilere, sol derneklere, dergilere, gazetelere düşer. Öyleyse, bizdeki sol ne yapıyor? Türkiye'deki sömürü, Türkiye'deki yolsuzluklar öylesine açık, öylesine yoğun, öylesine korkunç, öylesine insanlık dışı ki... Bunu bir halka açıklamak, dünyanın her yerinde sola karşı büyük sevgiler doğurur. Sosyalizmin haklılığına halklar gözünde saygınlıklar kazandırır. Halkın bilinçlenmesini, örgütlenmesini çok kolaylaştırır. Böylelikle de sosyalizmin zaferini çabuklaştırır. Somut olaylar, en büyük öğretiden daha çok halkı etkiler, onu bilinçlendirir. Bu böyle bilindiğinden de, dünya sosyalistleri en az öğretiler kadar

somut olaylara da önem vermişlerdir. Öğreti olmadan hiç bir şey olmaz. İşin başı odur. Ya ondan sonra? Öğreti, öğreti, hep öğreti? Ama niçin öğreti? Soyut bir öğreti neye yarar ki? Yaşamla taylığını çizmedikten sonra öğreti ne ola ki? Öğretinin duran kuru taştan farkı ne olur ki? Öğreti eylem içindir, bunu da köşedeki sersem oğlan bile bilir. Öğreti eylemle birlikte yürümez mi? Gerçek, sağlıklı, yanlış bellenmemiş bir öğreti eyleme dönüşmez mi hemencecik? Sorular, sorular, sorular...

Ya bizim solumuz, sosyalistimiz ne yapıyor, bırakmışlar dünyanın en korkunç, en belalı, halkın ensesinde boza pişiren soyguncularını düşmüşler birbirlerine... Türkiye'de varlıklıların yıllar yılı kamplarda yetiştirip durmadan adam öldürttükleri naziler yokmuş gibi Türkiye'de. Bu naziler Türkiye hükümetlerinin güdüsünde, kontrollerinde değillermiş gibi. Her gün bir siyasi cinayet işlenip failleri meçhul kalmıyormuş gibi... Sanki Türkiye'de binlerce oyun içinde oyunlar oynanmıyormuş gibi halka karşı

Bizimkiler düşmüşler biribirlerine. Ferman okunmuyor tozdan dumandan. Vay anam, revizyonist de, oportünist de, satılmış da, atılmış da... Neler de neler. Öteki de ona aynı cümle, aynı sözcüklerle karşılık veriyor... O ona, o ona aynı sözcüklerle... Ne usanıyorlar ne de bıkıyorlar... Türkiye solu ne kadar da çok bayılıyor bu sözcüklere... Bu bayılmalarının bir sebebini aramalı... Bir hastalık olacak bence... İnsan iki sözcüğe böylesine durup dururken aşık olursa, bir şey var bunda, bir şey var.

Son yıllarda kutsal bazı sözcükler türedi... Bizim sosyalistler bu kutsal sözcükleri asıllarından daha çok seviyorlar. Yazılarını okuyorum, aldanmıyorum sanırım, bu yazılar böylesi kutsal sözcüklerle dolup taşıyor. Sözcüklerin yerli yerinde olması söz konusu değil, yeter ki aşkla şevkle kullanılsın, şehvetle söylenilsin... Bayılıyorlar, bayılıyorlar bizim sosyalistler bu sözcüklere. Amanın ne beğeniyorlar. Böylesine sözcük tutkusu başka ulusların sosyalistlerinde var mı acaba? Bizim sosyalistlerin hepsi şair olacak. Sosyalistlik bir yaratıcılık olduğuna göre, öğreti bunu böyle söylediğine göre, bizim sosyalistler neden şair olup da sözcüklere bayılmasınlar, değil mi? Örneğin, bizim solcular proleterya sözcüğüne bayılıyorlar. Proleterya sözcüğü dedin mi ağızlarının suyu akıyor. Böylesine bir sözcük aşkı... Amanallah... Ya aslı? Solcularımız keşki proleteryayı sözcüğü kadar sevseler, sözcüğü kadar da proleteryayla uğraşsalar... Sözcüğüyle uğraştıklarının yüzde birisi kadar proleteryanın kendisiyle uğraşsalar... Belki de haksızlık ediyorum, bir iki delikanlı gidip grevlerde bir iki söz söylüyorlarmış, ne iyi, ne iyi... Bunu duydum. Bana öyle geliyor ki sözcüğün aşkından olacak bu da... Yoksa kut-

sal proleterya sözcüğü dururken kim uğraşacak proleteryayla... Kızacak arkadaşlar bana ama, ne yapayım gerçek bu. Açalım sosyalizm yanlısı gazeteleri, dergileri, Türkiye proleteryası üstüne, onun yaşamı, bilinci üstüne kaç yazı, kaç araştırma buluruz? Söyleyin Allah billah aşkına. De söyleyin? Bilinmeyen, anlaşılmayan, uğraşılmayan proleteryayı biz nasıl bilinçlendirip örgütleyeceğiz?

On beş parçaya bölünüp durmadan sen şöylesin, ben böyleyim diye biribirine söğmek o çok bayılınan proleterya sözcüğünü bilinçler mi? Yok yok, sevdiğimiz, bilimsel haklılığına inandığımız proleteryayı örgütler mi?

Ey kardeşlerim, çok şey bilenlerim, yedi tûla sahibi aslanlarımız, böylesine gençsiniz, yiğitsiniz, işte burada şaka etmiyorum, son derece saygılıyım, o canımız ciğerimiz Türkiye proleteryası hakkındaki en küçük bir incelemeniz nerede? Gereği mi yok, dediniz. Biz proleterya sözcüğünü çok seviyoruz ya... mı, dediniz? Bugünün Türkiye köylüsü üstüne, bugün çektikleri üstüne? Uydurma bir toprak reformu yapılıyor, nerede Marksist gözle bir inceleme? Geçen yıl Adana'da naylon arabalarda otuz kırk kilometrelik kuyruklarla pamukçu köylüler işçiler günlerce haftalarca bekletildiler. sosyalist kardeşlerimizin bundan haberleri oldu mu? Ege tütüncüleri, tütün işçileri, bir de mevsimlik toprak işçileri? Bunların ne sigortaları var, ne iş kazası tazminatları? Bir de sinekler gibi kırfacan olan çeltik işçileri var, haberiniz var mı? Proleterya sözcüğünü biliyoruz, hem de canımız kadar bu sözcüğü seviyoruz ya... Yeter de artmaz mı? İnsaf edin bir sözcüğü sevmekle, ne kadar seversek sevelim, devrim olur mu canım? Ne kadar söversek sövelim sosyalistlere, biribirimize, sövmekle devrim olur mu ki? Dünyanın en örgütlü çetesi kapitalizm yenilir mi ki?

Sıra bize de gelmeli, biz de bu toplumun ayrıcalığı değiliz ki, yani biz yazarlar, şairler, ressamlar... Biz de, bana kalırsa, biz de salt proleterya sözcüğüne bayılıyoruz. Bize kimse gelip de proleterya yanlısı sevgili arkadaşlar, hani proleterya üstüne romanlarınız, şiirleriniz, yapıtlarınız? Kimse bir şey demedi, biz de böyle bir şeyi akıl etmedik. Biz proleterya sözcüğünü seviyoruz ya, ne gerek romana, şiire, onların yaşamlarına, dünyalarına?

Bu yazıyı bugün oturdum yazdım, yolumuzun doğru dürüst bir yol olmadığını söyledim. Yani karşıda dünyanın, insanlığın, Türkiye'nin canına okuyan kapitalizm bütün korkunçluğuyla dururken, biz, dedim, biribirimize düşmüşüz, habire söz babam söz ediyoruz. Yani ne olur azıcık da Türkiye'deki kapitalizmi karşımıza alsak, onların o çok sevdiğimiz proleterya sözcüğüne göstereceğimiz çok çok açıkları, yolsuzlukları, zulumları, cinayetleri var, azıcık da onların

üstünde dursak, kıyamet mi kopar, yer yerinden mi oynar? Bu işi yaptıktan sonra biribirimize sövsek nasıl olur? Ben sövmemeyi önermiyorum, nasıl olsa söveceğiz biribirimize, yalnız azıcık da onlarla uğraşsak, azıcık... Ne olur yani...

Ne iyi değil mi, şimdi bazılarının ağızlarının suyu akıyor, ben bu yazıyı yazdım, diye. Şimdi ne güzel bir fırsat çıktı, görüyorum, görüyorum, şimdi bazı arkadaşlar sevinçlerinden dört köşeler, bana bu yazı yüzünden sövmek fırsatını buldular, diye. Hoş sövmeleri için, o çok sevdikleri revizyonist sözcüğünü bin kere kullanmaları için böyle bir yazıyı sebep kılmalarının bir gereği de yoktu ya? Ben gene de iyi niyetliyim, ne iyi niyetli... Sanki bizim arkadaşlar sövmek için sebep arayacaklar. Sebebe varsak, bir adım daha ileri atmışız demektir, o hayali cihan değer devrim yolunda. Bana öyle geliyor ki, devrim sözcüğünü de biz devrimden çok seviyoruz. Ya devrim gerçekleşir de bir gün devrim sözcüğünün de büyüsü kalmazsa!.. Aman Allah korusun hepimizi, tekmil Türkiye sosyalistlerini devrimden. Bize devrim sözcüğü yeter de artar bile... Ne güzel değil mi sözcüğümüz : D E V R İ İ İ İ İ İ İ M ...

AÇIKLAMA

Sosyalist Yol

Sosyalist Parti Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar, CHP Genel Başkanı Bülent Ecevit'in bir grup solcu gencin üzerine yürümesi ve bu gençleri faşist olarak nitelemesi üzerine, basına yazılı bir demeç vermiş, ancak bu demeç Yeni Ortam gazetesinde her nedense «CHP Solu korumalıdır» başlığı altında çıkmıştır. Bunun üzerine gazeteye bir açıklama göndererek demecinde böyle bir ifade kullanmadığını belirten Aybar'ın bu açıklaması Yeni Ortam gazetesinde yayımlanmamıştır.

Sosyalist Parti Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın demeci aynen şöyledir :

«Türkiye'yi, kapitalizmin geri bırakılmış ülkelerde daha da belirgin hale gelen kokuşmuşluğu iyice sarmıştır. MC iktidarı, faşist zorbalığa dayalı sömürü düzeninin, yakınlarına Devlet hazinesinden menfaat sağlama içinde, siyasal ahlak tükenmişliğinin örneğini verirken, yetersiz kadrosu ve aynı çıkar çevrelerine dayalı beceriksiz muhalefeti ile, hele sola karşı gösterdiği tahammülsüzlüklerle, CHP de ciddi kuşkular yaratmakta, demokratik düzen bakımından güven vermemektedir. Sayın Ecevit'in, «halklara özgürlük» diye bağıran bir gurup solcu gencin üzerine yürümüş olması, bunlardan birini polise teslim ettirmesi ve bu gençleri faşist olarak nitelemesi CHP'den demokrasi bekleyenleri düşündürmesi gereken bir olaydır. Bu gençler, **gazetelerden anlaşıldığına göre CHP'**lilere saldırmamışlardır, benimsedikleri bir sloganı haykırmakla yetinmişlerdir. Sayın Ecevit'in, tahammülsüzlükle gençlerin üzerine yürüyüp, onla-

rı zorla susturmaya kalkışması, demokrasi müjdecisi bir davranış değildir elbet. Herkesin bildiği gibi, demokrasi, karşı olduğunuz görüşlere tahammül ve bunların serbestçe savunulmasını güvencede bulundurma rejimidir. Sayın Ecevit, gençlere bir yasa maddesinin, parti başkanı olarak «halklara özgürlük» konusunda tartışma açmasını yasakladığını söyleyebilir ve iktidara geldiğinde tüm anti-demokratik yasaları yürürlükten kaldıracağını vaadedebilirdi. Halk Partisi genel başkanı soldan anlayış, hele oy bekliyorsa, sola karşı tutumunu değiştirmeli ve demokrasiye inancının somut kanıtlarını gözler önüne sermelidir. Bu maksatla sayın Ecevit, demokrasiyi engelleyen tüm yasaların yürürlükten kaldırılacağı hakkında açık ve kesin taahhütte bulunmalıdır. Anyasaya 12 Marttan sonra, CHP'nin de oyları ile giren anti-demokratik hükümlerin temizleneceği; 141, 142 başta olmak üzere, yasalarımızdaki tüm faşist maddelerin yürürlükten kaldırılacağı; Genel grev, politik grev ve dayanışma grevi haklarının tanınacağı ve grev hakkını kısıtlayan hükümlerin yasalardan ayıklanacağı; Toplantı ve gösteri yürüyüşleri yasasının özgürlükleri engellemez biçime getirileceği; dernekler yasasının değiştirileceği; Güvenlik Mahkemelerinin, Sıkıyönetim Mahkemelerinin kaldırılacağı; İşkencenin kesinlikle yasaklanacağı ve işkenceciler hakkında dava açılacağı CHP adına açık ve kesin olarak kamu oyuna ilân edilmelidir.

«CHP'nin Nato, Cento, İkili anlaşmalar ve AET karşısındaki tutumu da açıklığa kavuşturulmalıdır.»

«Uyanık emekçiler ve sol, CHP'yi somut vaadlerine göre değerlendirecektir. Aksi takdirde Sol oylar üzerine kurulan hesapların yanlış çıkması olasılığı artacaktır.»

DİSK'İN YENİ YÖNETİMİ

Kerem Can

Mayıs ayında yapılan DİSK Genel Kurulu sonunda, Kemal Türkler + İbrahim Güzelce + CHP liler üçlü koalisyonu işbaşına gelmişti. Bu üçlü koalisyonun iktidara geliş biçimi bir hayli ilginçti. Genel Kurul öncesinde ve sırasında sosyalist delegelerin seçimlerde birlikte hareket etmeleri için gösterilen çabalar sonuç vermemiş, bir kısım sosyalist delegeler «DİSK'i tarihe havale edip» Genel Kurulu terketmişlerdi. Bu delegeleri, böylesine yanlışlığa iten öfkenin nedeni ise, Kemal Türkler'in Genel Başkanlığa seçilir seçilmez birden ayağa kalkıp gayet ağır tahriklere girişmesi idi. (1)

Genel Kurul çalışmaları süresince Kemal Türkler'le iyi ilişkiler içinde bulunan diğer sosyalist gruplarla birlikte hareket konusunda hep yavaştan alan TİP'li sendikacılar Türkler'in bu tahriklerine neden bu kadar fazla öfkelenmişlerdi? Bu öfkede önceden verilmiş olan sözden dönülmüş olmanın hırçınlığı mı vardı, bu bugüne kadar anlaşılamadı.

BİR GARİP KOALİSYON

Herkese parmak ısırtan bir biçimde DİSK yönetimi Türkler, Güzelce, CHP'liler koalisyonunun eline geçiverdi. Bu üçlü koalisyonun bir kanadında bir parti varken, diğer iki kanadında kişi isimleri bulunması dikkatleri çekebilir. Oysa bu kişiler, herbiri birer görüşün temsilcisidirler.

Kemal Türkler, kılı kırk yaran ihtiyatlılığını adeta kurulu dü-

zenin devamında yarar görmeye vardıran biridir. Öyle ki, yirmi yıla yaklaşan sendikacılık hayatında birçok kereler CHP'nin bile gerisine düşen bir politik çizgi izlemiştir. Sendika başkanı olarak, sendikal eylemlere, ileriye dönük hiçbir yenilik getirmemiştir. Başka sendikacıların yeni eylemlerini egemen güçler üzerindeki tepkisini iyice ölçüp biçtikten sonra uygulamıştır. Ve bu uygulamada da her zaman aşırı ihtiyatlı davranmıştır. Onun için önemli olan kendisi, ve bürokratik yapısını elleriyle kurduğu sendikasıdır. İşçi eylemleri ve bizzat işçi sınıfının kendisi Türkler'in kafasında ikinci derecede önemli şeylerdir. DİSK'e ya da Maden-İş'e egemençevrelerden önemlice bir saldırı ne zaman gelmişse ardından sendika memurları, sendika temsilcileri ya da orta kademe yöneticiler arasından devrimci tanınan 5 - 10 kişi işlerinden atılmıştır.

Kısaca özetlemeye çalıştığımız davranışları ve sendikacılık anlayışıyla görüldüğü gibi, Kemal Türkler, bir görüşün temsilcisidir.

Genel sekreter İbrahim Güzelce de bir başka görüşün temsilcisidir. 1967 yılında Basın-İş Sendikası genel başkanıyken Almanya'da iş bulmuş, Almanya'ya gittikten sonra da genel başkanlıktan istifa ettiğini sendikasına ve üyelerine açıklamıştır.

Kapatılan TİP'in kurucusu ve yöneticisi iken, uzun yıllar kaldığı Almanya'da sosyalizm anlayışında büyük değişiklikler olan Güzelce, bugün bürokratik sosyalizmden yanadır. Kendi düşüncesine getirilen her türlü eleştiriyi «bunlar Maocu görüşler» diye yanıtlamaktadır.

Şu anda hiçbir sendikanın yöneticisi değildir. Yani DİSK içinde dayanağı yoktur. Genel başkanın, genel kuruldan önce yaptığı birkaç Avrupa gezisinde kendisiyle görüşmüş ve genel kuruldan onbeş gün önce, Almanya'daki işinden izin alarak gelmiş ve genel sekreterliğe seçilmiştir. Genel sekreterliğe seçildikten sonra 20 günlüğüne Almanya'ya gidip çalıştığı işten ayrılmış ve çocuklarını Türkiye'ye getirmiştir.

Üçlü koalisyonun öbür kanadına kısaca CHP'liler denilmekteyse de içlerinde örneğin Mehmet Kılınç gibi çok renkli kişiler de bulunmaktadır.

Biraraya gelmeden önce, gerçekleşmesi biraz zor düşünülebilecek olan bu garip koalisyon, dört aydır DİSK'i yönetmektedir. Yapılan ilk iş, genel sekreter tarafından işe alınan genel sekreter yardımcısı ve basın müşavirleridir. Hepsi de genel sekreter gibi düşünen bu bürokratlar, derhal merkeziyetçi tavırlarını ortaya koyarak işe girişmişlerdir. Sendikaların eğitim işleriyle görevli olanları, basın işleriyle görevli olanları acele toplantıya çağırmışlar, tek eğitim, tek basın tezlerini kabul ettirmeye çalışmışlardır. Bu top-

lantılarda sendikaların görevlilerinin sordukları «hangi çizgide birleşilecek, CHP mi, yoksa sosyalist görüşlerden birinde mi?» sorusuna cevap verilememiştir. Şimdi harıl harıl DİSK'in envanterini —insan gücü, vasıta, yayın organı, araç gereç v.s.— çıkarmakla uğraşan genel sekreterlik bürosunun aklına, faşizmi tel'in mitingleri düzenlemek gelmiş ve onun çalışmalarına başlamıştır. 15 - 16 hazirandan sonra, işçi yürüyüşlerinden şiddetle çekinen genel başkanı herhalde CHP'lilerle birlikte genel sekreter ikna etmiş olmalıdır.

İlginç bir durum da, üçlü koalisyonun CHP kanadından daha büyük bir çabayla genel başkan ve genel sekreterin DİSK'in CHP'yi destekleme kararı almasına uğraşmalarıdır.

Arka arkaya düzenlenen DİSK başkanlar divanı, DİSK yönetim kurulu ve DİSK temsilciler meclisi toplantılarında CHP'yı destekleme kararı alınmaya çalışılmış, fakat başarılı olunamamıştır. Bu arada, faşizmi tel'in mitinglerinin CHP ile birlikte düzenleneceğine dair basına sızdırılan haber CHP tarafından biraz da nezaketsizce yalanlanınca DİSK de ertesi günü bir açıklama yapmak zorunda kalmıştır.

SOSYALİST SENDİKACILAR TEMİZLENİYOR MU?

Üçlü koalisyonun bu hızlı, fakat biraz şaşkınca denilebilecek dağınık çalışmalarının yanı sıra, ısrarlı ve düzenli bir çalışması daha var. O da sosyalistlerin yönetiminde olduğu sendikalara karşı temizleme harekâtı. TİP kurucusu ve yöneticisi Özcan Kesgeç altı ay ihraç cezası aldı. Yine TİP kurucusu ve yöneticisi Dinçer Doğu önce kınama cezası aldı, şimdi kesin ihraç cezası istemiyle yeniden onur kurulunda. Doğu'nun genel başkanı olduğu Petrol Kimya-İş sendikası genel başkan vekili Yılmaz Özdemir ise kesin ihraç cezası aldı.

SP kurucusu ve yöneticisi Kemal Nebioğlu'nun genel başkanı olduğu Gıda-İş sendikasının işkolunda Sigara-İş adında yeni bir sendika kurduruldu ve bunun DİSK'e alınacağı ısrarla söyleniyor. Yine genel başkanı SP'li olan İlerici - Yapı-İş sendikası tüzüğe aykırı olarak, DİSK üyeliğini yitirdi diye ilân edildi.

TİP üyesi Turgut Gökdere'nin genel başkanı olduğu Turizm-İş sendikası örgütlenme yönünden en hızlı dönemine girmiş ve Oleyis sendikasını geriletmişken, genel sekreter Oleyis'i öven beyanatlar vermekten geri kalmamıştır. Sosyalist partilere üye olan sendikacılara karşı takınılan ısrarlı tavır nereye kadar varacak? Bunun nedenleri nedir? Merakla üzerinde durulan konu bu şimdi.

PETROL KİMYA-İŞ SENDİKASININ BAŞINA GELENLER

Devrimcilere karşı girişilmiş olan temizlik hareketinin en önemlisi Petrol Kimya-İş sendikasına karşı olanıdır.

Adından da anlaşılacağı gibi, petrol ve kimya işkollarıdır sözkonusu olan. Yani, gerek uluslararası tekellerin mutlak hâkimiyeti altında olan bir işkolu olması, gerekse stratejik önemi bakımından, sade Türkiye'de değil, bütün dünyada ilgileri üzerinde toplayan bir işkoludur petrol kimya işkolu.

Bu işkolunda, DİSK'in kurucu üyesi değil ama, ilk üyesi olma şerefini taşıyan Kimya-İş sendikası, kurulduğundan beri hep ileriye doğru bir gelişme temposu izleyerek özellikle ilâç bölümüne hemen bütünüyle hâkim olmuş, 6 bin üyeli bir sendikaydı. Son yıllarda üst üste yaptığı kongrelerle gerici unsurlardan tamamen arınmış, eğitime en fazla önem veren sendika adını hakkıyla kazanmıştı. Kimya-İş'in karşısında Türk-İş'e bağlı Petrol-İş, bağımsız Petkim-İş ve gene bağımsız Petrol Kimya-İş sendikaları vardı.

Bağımsız sendikalardan 2 bin kadar üyesi olan Petkim-İş sendikasının genel başkanı Mehmet Kılınç, yurdumuzun en renkli sendikacılarından biridir. Kuruluş yıllarında, kapatılan TİP'ne üye olup, fakat hiçbir aktif görev almamış olan Kılınç, CKMP'ni Alpaslan Türkeş'in ele geçirmesinden hemen sonra törenle bu partiye girmiştir. Bir süre sonra oradan da ayrılmış, daha sonra CHP'ne girmiştir. Politik zigzagları yanısıra, kurduğu üçüncü konfederasyonla da ünlüdür. Türk-İş ve DİSK'in karşısında bir konfederasyon kurmuş fakat yönetememiştir.

Yıllarca önce ATAŞ rafinerisinde bir grev yürütmüş, başarısızlıkla sonuçlanınca uzun süre sessiz kalmış, sonra İpraş rafinerisini teşkilâtlayabilmiştir. Daha sonra yapımı sırasında çok sert sendikal çatışmalar çıkmış olan, Yapı-İş Sendikası genel başkanı Necmettin Giritlioğlu'nun öldürülmüş olduğu Aliağa rafinerisini de Türk-İş'e bağlı Petrol-İş'e rağmen teşkilâtlayabilmiştir. İpraş ve Aliağa rafinerilerinden başka bir kaç küçük işyerini daha örgütlemiş olan Petkim-İş sendikası, yıllardır Kimya-İş sendikasıyla birleşmek istediğini ileri sürerdi. Fakat, bu birleşme tekliflerinin ilginç şartları vardı. Kimya-İş'in DİSK'ten ayrılması uzun süre ilk şarttı. Mehmet Kılınç, daha sonra kendi genel başkanlığını sağlama alacak garantiler istemişti.

Bu birleşme gerçekleşmeyince de DİSK'e katılma kararı almış, DİSK yönetim kurulu da her türlü kolaylığı göstererek Petkim-İş sendikasını üyeliğe kabul etmiştir.

DİSK tüzüğüne göre, aynı işkolunda birden fazla sendika olur-

sa engeç 6 ay içinde birleşmeleri gerekir... denmesine rağmen bu iki sendikanın birleşmesi «zamanın olgunlaştırmasına» bırakılmıştır.

Aynı işkolunda Petkim tesislerinde örgütlü olan ve 3500 üyesi olan Petrokimya-İş sendikasında, yönetim, kongreyle devrimci ekibe geçmiş, bu yöneticilerin bir yıllık çalışmaları sonunda DİSK'e katılma kararı alınmıştır. Ancak, Petrokimya-İş sendikasının DİSK'e katılma kararı, DİSK yöneticilerince pek sevinçle karşılanmamış olacak ki, sendikanın DİSK üyeliğine kabulü bir türlü DİSK yönetim kurulu gündemine alınmamıştır. Garip bir tesadüfle o sıralarda Kimya-İş genel başkanı Dinçer Doğu da İstanbul'dan binlerce km. uzakta Ceylanpınar'da Toprak-İş sendikasının sorunlarını çözmekle meşgul olmuştur. Her DİSK yönetim kurulu toplantısına İzmit'ten gelerek kapılarda bekleyen Petrokimya-İş genel başkanı Yılmaz Özdemir, üyelerinin «ne oluyor, DİSK bizi üyeliğe kabul etmiyor mu?» sorularının baskısı altında kalmıştır. DİSK genel kurulundan 2 - 3 gün önce toplanan yönetim kurulunda DİSK üyeliğine «en kısa zamanda Petkim-İş sendikasıyla birleşmek» şartıyla Petrokimya-İş üyeliğe kabul edilmiştir. Yılmaz Özdemir'e imzalatılan «şart» protokolunun altında Kemal Türkler ve Mehmet Kılınç'ın imzaları vardır. Dinçer Doğu Ceylanpınar'dan döndükten ve DİSK genel kurulu da geçtikten sonra, Kimya-İş ve Petrokimya-İş sendikaları aynı gün genel kurullarını toplayarak, birleşip Petrol Kimya-İş sendikasını kurma kararı almışlardır.

İşte bu birleşme kızılca kıyametin kopmasına sebep olmuştur. Çünkü Petkim-İş sendikasıyla Petro Kimya-İş sendikasını birleştirerek Kimya-İş'in karşısına güçlü bir biçimde çıkmayı tasarlayan Mehmet Kılınç ve bu konuda ona yardımcı olan Türkler, oyunlarının bozulduğunu görüp derhal karşı tedbirlere girişmişlerdir. DİSK tüzüğündeki hükümleri zorlayarak onur kurulunu çalıştırıp bir ceza yağmuru başlatmışlardır. Onur kurulu, Gıda-İş genel başkanvekili Erdoğan Özen'in muhalefetiyle oy çokluğuyla Yılmaz Özdemir'i kesin ihraç, Özcan Kesgeç'i 6 ay ihraç, Dinçer Doğu'yu kınamayla cezalandırmıştır.

Daha sonra DİSK yürütme kurulu Petrol Kimya-İş sendikasına bir yazı yazarak genel kurulunu toplamasını istemiştir. Genel kurul toplandığı taktirde kesin ihraç cezası almış olan Yılmaz Özdemir, tüzük gereğince hiçbir kademede görev alamayacaktır.

Bu arada Petkim-İş sendikası yayın organında Petrol Kimya-İş sendikasına ağır hücumlara başlanmış, ayrıca bu sendikaya bağlı işyerlerinde örgütlenme çalışmalarına teşebbüs edilmiştir. Başka bir ilginç gelişme de Petkim-iş sendikası üyelerinin Petrol Kimya-İş

sendikasının birleşme kararının yasa ve tüzüğe aykırı olduğu iddiasıyla açtırdıkları davadır. Bu dava yüzünden aidatlar bloke edilmektedir.

Bütün bu gelişmeleri anlatıp, DİSK tüzüğüne göre nedenlerini sorarak, araştırma isteyen Petrol Kimya-İş sendikası genel başkanı Dinçer Doğu'nun bu kere, kesin ihraç istemiyle onur kuruluna verildiği söylentileri dolaşmaktadır. Onur kurulunun tutumu önceki kararlarda belli olduğuna göre, genel başkanı ve genel başkan vekili ihraç edilmiş bir sendika olarak Petrolkimya-İş genel kurula gitmeye zorlanmaktadır. Genel kurul, Doğu ve Özdemir'e görev verirse Petrolkimya-İş DİSK tüzüğüne göre DİSK'ten ihraç edilecektir.

Petrol ve kimya işkolu gibi son derece önemli bir işkolunda DİSK'in 12 bin üyeli dev gibi bir sendikası olması olanağını ortadan kaldıran bu tutumun gerekçesi nedir? Üç sendika hakkaniyete uygun bir birleşmeyle Türk-İş'e bağlı Petrol-İş'in karşısına tek sendika olarak çıktıklarında en fazla bir yıl içinde Petrol-İş silinir gider. Bu gerçeğe rağmen, DİSK genel başkanı, genel sekreteri ve yürütme kurulu niçin bu birleşmeyi sağlamazlar?

Bunun görünüşteki cevabı «disiplin sağlamak, tüzüğü uygulamaktır.» Aslında ise, DİSK bünyesinden devrimci, sosyalist sendika yöneticilerini temizlemek, «benim gibi düşünmeyen kim varsa gitsin, ne olursa olsun gitsin» düşüncesidir.

Aşırı ihtiyatlılığı kadar, denge uzmanlığı ile de şöhret yapmış olan Türkler'in kafasındaki denge nedir? Mehmet Kılınç neyin temsilcisidir ki, Türkler bu kadar ısrar etmektedir? Güzelce bu dengeye ne demektedir? Bu sorular bütün devrimcilerin kafasında düğümlenmiştir.

İŞÇİ HAREKETLERİ

Son aylarda birden artan faşizan baskılara karşı işçi sınıfının başkaldırışı olan işçi direnişlerine karşı DİSK, birkaç beyanatın dışında hiçbir şey yapmamıştır. Gamak direnişi kırılmıştır, Berec direnişi kırılmıştır, Maden-İş ve Petkim-İş bu direnişler karşısında sağır kalmışlardır. Özellikle Berec'te Petkim-İş sendikasının tutumu, DİSK içinde bunca itibar gören bir sendikacının davranışlarını sergilemesi bakımından ilginçtir.

Sungurların üç işyerinde inatla ve korkunç tertiplere rağmen sürdürülen eyleme DİSK seyircidir. Kazan fabrikası ve makina yapım fabrikası işçilerine Maden-İş hiç yardım etmemektedir. Sendi-

ka üyesi işçilerin fabrikalarda kendi aralarında topladıkları yardımlar sendika tarafından teşvik görmemektedir.

Sungurların Ambarlı santralı onarım işyerinde direniş ve şimdi de grev sürdüren İlerici Yapı-İş sendikasına DİSK'in cevabı ise «DİSK üyeliğinden otomatik olarak düştünüz» şeklinde olmuştur. Oysa, aynı işyerine eylemin başlangıcında gelen DİSK genel sekreteri, Avrupa'da işçiden işçiye, fabrikadan fabrikaya yardım yapıldığını anlatarak, «DİSK'in üç yüz bin üyesi arkanızdadır, yanınızdadır...» demiştir. Grevci işçiler kendisini ziyaret ederek bir yardım plânı ve bildiri örneği vermişler, buna cevap ise, «yürütme kurulu henüz işçiden işçiye yardım zamanının gelmediğini, bu durumun politik bakımdan sakıncalı olduğunu kararlaştırmıştır..» olmuştur.

DİSK yürütme kurulunun «politik bakımdan sakıncalı» gördüğü işçiden işçiye yardım, çok kısa bir zamanda gerçekleşmiş, örnek bir sınıf dayanışmasıyla birçok fabrikalarda işçiler yardım toplayıp Ambarlı Sungurlar işçilerine getirmişlerdir. Yüz güne yaklaşan direniş - grev, DİSK üyesi işçilerin sınıf dayanışmasıyla, her türlü baskıya, tertibe rağmen kararlılıkla sürmektedir.

Kendi üyelerinin bilinç seviyelerinin gerisine düşmüş olan DİSK yöneticileri, CHP kuyrukçuluğu için yarışmaktadırlar. Faşizmi tel'in için düzenledikleri mitingleri, CHP'yi destekleme mitinglerine döndürmeye çalışmakta, bunlara karşı çıkan herkesi de «Maocu» diye kendi çarpık anlayışlarıyla suçlamaya kalkmaktadırlar.

DİSK'in dört aylık yeni yöneticileri, «icazetin» işçi sınıfının bizzat kendisinden alınması gerektiğini yakın zamanda öğreneceklerdir. Üstüste bu kadar büyük hataları DİSK üyeleri affetmediklerini göstereceklerdir.

KİTAP ve BROŞÜR YASAĞI

Av. İsmet Erdemoğlu

Türk Ceza Kanunun 1. inci maddesi «Kanunsuz suç ve ceza olmaz» demektedir. Evde ve işyerinde bulundurulan, bulunan kitap ve broşür yasak yayın olsa bile suç olduğunu ve müsaderesi gerektiğini gösterir bir kanun maddesi yoktur. Nitekim Yargı organlarının görüş ve tatbikatları da görüşümüzü doğrulamaktadır. Birkaç misal vermek lâzım ise : Askeri Yargıtay 3. üncü Dairesi 17.3.1971 gün ve 1971/337 E. ve 1971/339 sayılı kararı. Askerî Yargıtay 2. inci Dairesinin 5.8.1971 gün ve 1971/310 E. ve 1971/336 sayılı kararı. Yargıtay 1. inci Ceza Dairesinin 17.11.971 gün ve 971/3937 E. ve 971/3804 sayılı kararı. Ankara Basın Savcılığı Basını E. 971/500, basın hazırlık 971/240 sayılı 7.6.971 günlü kararını zikrederiz.

Türk Ceza Kanunu ve bugüne kadarki mevcut adli uygulamalar karşısında evde ve işyerinde bulundurulan, bulunan kitap ve broşürler suç olmayınca, müsaderesi de mümkün değildir. Ceza mahkemeleri usulükanunun 86. ve 90. maddesine göre zabıtaca C. Savcılığınca el konması, alınması, zabıt edilmesi mümkün değildir. Zira bu maddelere göre suç olan vetahkikat icin subut (isbat) vasıtası olan veyahut müsadereye tabi olan eşyaya ancak Yargıç kararı ile el konabilir. Zabıt edilebilir. Tehirinde mazaret umulan halde zabıtanın C. Savcısının el koyduğu, zabıt ettiği hususa ilgili itiraz ederse zabıt muamelesi yapan memur bunu üç gün içinde Yargıca tasdik ettirmeye mecburdur. Kitap ve broşür yasak yayın olsa bile evde, işyerinde bulundurmak suç olmıyacağından esasen tehirinde mazeret umulan hal de yok demektir. Zabıtanın

C. Savcısının el koyması ve zabıt etmeside mümkün değildir. Yargıçtan zabıt kararı da alması mümkün değildir. 2559 sayılı Polis vazife ve salâhiyetler kanunun 9. uncu madeside evde, işyerindeki kitapları toplama, elkoyma, zabıt etme husunda bir hüküm getirmemiştir. İzah ettiğimizin dışına düşen hareket ve işlem, tutum, suç olacağı açıktır. Zabıta, C. Savcısı memur zan ve şüphe ile hareket edemez. İşlem yapamaz. Zira ceza hukukunda zan ve şüphe delil değildir. Taktir hakkı ve yetkisi kanunla sınırlandırılmıştır. Mevzuatın dışına taşmak keyfi hareket olacağından Türk Ceza Kanunun 240. ıncı maddesi gereğince suçtur. Türk Ceza Kanunun 44. üncü maddesine göre kanunu ve mevzuatı bilmemek mazerat sayılmıyacağından cezadan kurtulmakta mümkün değildir. Kanunsuz emri amirde verse Anayasanın 125 inci maddesi gereğince yerine getirilmez. Zira suç olan emir icra edilmez. Edildiğinde amirle birlikte üst dereceli mahkemede yargılanır.

Evde, işyerinde bulundurulan, bulunan yasak kitapla, yayınlanan broşür ve kitapları mevzuat farklı açıdan ele almıştır. Türkiye dışında yayınlanan broşür ve kitapların yurda sokulmamasını İçişleri Bakanlığının teklifi ile Bakanlar Kurulu yasaklıyabilir. Bunu uygun vasıtalarla ilân etmiş ve ilgili vatandaşın da duyması olmuş ise bu broşür ve kitapları yurda sokmak Türk Ceza Kanunun 526. ıncı maddesi gereğince suç olur. Türkiye'de yayınlanan broşür ve kitapların toplatılması ancak Yargıç kararı ile olur. C. Savcısı ne zaman Ceza muhakemeleri usuli kanunun 86 ıncı maddesine göre Sulh Ceza Yargıcından toplatma kararı alır? Anayasanın 24 ve 22/5. inci maddeleri bunu göstermektedir. Kanunda kitap, broşür toplatma ve tedbirini kapsıyan bir suçun gösterilmesi ve suçun işlenmiş olması halinde yayınlanan kitap, broşür hakkında toplatma kararı alır. Ceza muhakemeleri usuli kanunun 90. ıncı maddesi gereğince de el koyma ve zabıt etme yetkisinde bulunur. Taktirde keyfilik olmaması için el koymak istediği broşür, kitap, dergideki yayının suç olduğunu belirten objektif bir bilirkişi raporuna ihtiyaç vardır. Tehirinde mazeret varsa? Yargıç kararı olmadan ancak bu halde yayınlanan kitap, dergi, broşüre el koyabilir. 2359 sayılı Polis Vazife ve Selâhiyetler Kanunu, yayınlanan broşür, dergi, kitapların toplama hakkında da bir hüküm getirmemiştir. Aksine hareket bu halde de keyfî harekettir. Yetkinin kötüye kullanma suçunu doğurduğu aşikârdır.

Sıkıyönetim ilân edilmiş ise, yasaklanmış da olsa işyerinde, evinde kitap, broşür, dergi bulundurmak yine suç değildir. Ancak Sıkıyönetim Komutanlığının Sıkıyönetim bölgesine yasak yayının sokulmaması, dağıtılmaması, basılmaması hakkında bir emri var ise bu emirde usuli dairesinde yayınlanmış ve ilgili vatandaşın haberi ol-

muş ise bu emre riayetsizlik 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunun 16. ıncı maddesi gereğince suç olur.

Mevzuat böyle iken tatbikattaki aksaklık nereden doğuyor? Üretim araç ve gereçlerine sahip olan ekonomik ve politik iktidarı elinde bulunduran kapitalist sınıfın yarattığı fiili ortam ve şartlandırmadan doğuyor. İçde Anayasanın özüne ve felsefesine, dışta ise Uluslararası hukukun kavuştuğu aşamaya riayet etmemesinden doğuyor. 1961 Anayasaı dengeli bir sistemi öngörmüştür. Kapitalist sınıflara da, emekçi sınıflara da iktidarı demokratik yoldan açık tutmuştur. Ve bir sınıfın diğer bir sınıfa karşı hertürlü tahakkümünü men etmiştir. Anayasa 2. inci maddesiyle devletin ve kurumların vasfını hukukî kılmıştır. 8. inci maddesiyle de kanunların Anayasaya aykırı olan maddelerinin tatbik edilmiyeceğini, Anayasa hükümlerinin yaşama yürütme, yargı, idarî makamları ve kişileri bağlıyacağını 12. inci maddesiyle de vatandaşlar arasında siyasî kanat farkı bakımından ayrım yapılamayacağını 119. uncu maddesiyle de bu ayrımı yapan memurun tard edileceğini belitmiştir. 20. inci maddesiyle de herkesin okuma, öğrenme, düşünme, yayma hakkına sahip olduğunu kabul etmiştir.

Memlekette Anayasanın ugulanması ve demokratik bir ortamın sağlanması ancak tüm emekçi sınıfların demokratik yoldan yasama organı ve kurumlarda çoğunluğu sağlamasıyla olur. Köken bakımından emekçi sınıftan geldiğimizden ayrıca çoğunlukta olan bu sınıfın memleketi kapitalist olmıyan bir yoldan kılkındırıp insanın ve makinanın gelişimini sağlıyacağına inandığımızdan kendi sınıfımıza ve halkımıza yabancılaşmadığımızdan meseleleri doğru koymayı, izah etmeyi yurtseverlik olarak benimsedik. Sorumluluk kabul ettik.

AÇIKLAMA

Sosyalist arkadaşlardan gelen devamlı istekler üzerine Sosyalist Parti Programını yayımlamaya devam ediyoruz.

SOSYALİST PARTİ PROGRAMI

Egemen sınıflar (Devam)

BURJUVAZİ

Egemen çevrelerin öteki iki kanadı burjuvazi ile Toprak Ağaları sınıfıdır. Osmanlılarda, daha önce belirtildiği gibi zenginlikler yüksek devlet görevlilerinin elinde birikmişti. Bu zenginliklerin kaynağı ise, Timarlardan elde edilen toprak rantı, soygunlar, murabacılık, faizcilik, hayvan ve tarımsal ürün ticareti idi. En eski zamanlardan beri ticaretle uğraşanlar ise, sermaye biriktirmek olanağı bulamamışlardır. Avrupadaki yeni ticaret usullerinin, bankacılığın yabancısı idiler. Ancak Batı kapitalizminin, Osmanlı Devleti'ni kısa zamanda bir yarı sömürge haline getirecek ekonomik saldırısı başladıktan sonradır ki, bizde de bir burjuvazi doğmuş, toplumun sosyal yapısı değişmeğe başlamıştır. Batı kapitalizminin Osmanlı ülkelerine, mal, çeşitli yatırımlar: Demiryolları ,rıhtımlar, entrepolar, bankalar ve borç biçiminde girmesiyle bir yerli aracılar sınıfı doğurmuştur. Bunlar ticaretle uğraşan, sarraflık yapan kişilerdi ki, çoğu gayri müslim Osmanlılardan ve Levantenlerden oluşmaktaydı. Aralarında pek az Türk vardı. 1810 yılında bunların sayısı 1200 dolayındaydı. Gayri

müslimlere (Avrupa Tüccarı), müslüman olanlara (Hayriye Tüccarı) denirdi. Bunlar Osmanlı uyruklu olanlardı. Ayrıca bir de Avrupa devletlerinin uyruğunda olan tüccarlar vardı. Bunlara da (Müst'emen) adı verilirdi. Avrupa ile olan ticaret ötedenberi bunların elinde idi. Kapitülasyonlardan yararlanırlar, büyük kârlar sağlarlardı. Batı kapitalizminin Osmanlı Devleti ile ilişkileri yoğunlaştığı tarihlerdir ki, (1795-1802) önce (Avrupa Tüccarı) denen gayrı müslim osmanlılara, sonra da (Hayriye Tüccarı, diye anılan müslüman osmanlılara beratlar verilmiştir. Ne var ki, dil bilmiyen, Batının ticaret yöntemlerinin yabancısı olan (Hayriye Tüccar)ları dış ticareti (Avrupa tüccarı) ile (Müst'emen'lere bırakmak zorunda kalmışlardır. Avrupa ile ticaret yapan müslümanların sayısı pek azdır. Oysa iç ticaret üst üste binen gümrük resimleri dolayısiyle kârlı bir iş değildi. Kapitülasyonlar yüzünden dış ticaretle uğraşanlar kısa zamanda büyük kârlar sağlıyorlardı .

Böylece yerli burjuvazinin bu iki kanadı zenginlik bakımından, iş hacmi ve ilişkiler bakımından derin farklar meydana gelmiştir. Giderek ekonomi gayri-müslimlerin egemenliğine girmiştir. Bu durum, uzun yıllar hükümetler için önemli bir sorun olmuş, ulusal ekonominin Müslüman-Türk burjuvazinin eline geçmesi için, çabalar harcanmış, yasal tedbirler alınmıştır. İttihat ve Terakkinin (Millî İktisat) politikasını, Cumhuriyet Halk Partisinin (Varlık Vergisi) ile noktalanan aynı doğrultudaki ekonomi politikasını hatırlatmak isteriz. İktidarda olan bürokrasi ilk günlerden beri, bir Müslüman-Türk burjuvazi geliştirmek için, yasaları harekete geçirmiş, burjuvaziyi devlet hazinesinden beslemiştir. Üstelik işçi sınıfını da baskı altında tutarak, burjuvazinin sermaye biriktirmesi için gerekli ortamı hazırlamıştır. Ama bu destek ve korumaya rağmen, burjuvazinin güçlenmesi için yılların geçmesi gerekecektir.

a — Osmanlı Devlet İflasa Sürükleniyor.

Kapitalizm Osmanlı toplumunda gelişmeye, kalkınmaya yol açmak şöyle dursun, Devleti kısa zamanda ekonomik ve malî iflasa sürüklemiştir. Osmanlı burjuvazisi, hiçbir canlılık göstermemiştir. Ticaret burjuvazisi olarak kalmıştır. Oysa bilindiği gibi, Batıda burjuva düzeninin başlangıcında, yalnız ekonomide değil, bilimde, sanatta, felsefede büyük hamleler olmuş, toplum yeni bir aşama düzeyine ulaşmıştır. Bunun garipsenecek bir yanı yoktur. Çünkü Osmanlı toplumuna Batı Kapitalizmi emperyalizm aşamasına girmezden hemen önce gelmiştir. Yani kapitalizm en gelişmiş biçimiyle gel-

miştir. Bu aşamasında kapitalizmin, sadece işbirlikçilerine, kompradorlara ihtiyacı vardır. Osmanlı toplumunda (Avrupa Tüccar) ları, Galata bankerleri arasından, bu gibileri bulmakta güçlük de çekmemiştir Batı kapitalizmi. Osmanlı burjuvazisi bağımlı olarak doğmuştur. Serbest rekabetin ilerletici etkisinden, bizdeki burjuvazi daha doğuşunda yoksun kalmıştır. Rekabeti, müslim ve gayri-müslim kanatlarının Batıya hizmet arz etmek için birbiriyle amansız kavgası biçiminde yaşamıştır. Böylece Osmanlı toplumu ve sonra Türkiye, kapitalizmin yalnız kötülüklerini, olumsuz etkilerini görmüştür.

Önce Avrupanın fabrika malları geldi Osmanlı pazarlarına. En çok tekstil endüstrisi mamulleri. Bizim eltezgâhlarından oluşan dokuma sanayiimiz çöktü. Osmanlı Devleti artık işleyemez olduğu yününü, pamuğunu, ham ipeğini ihraç etmek zorunda kaldı. Ustalar, çıraklar, binlerce zanaatkâr işsiz kaldı. Bunlar ilerde Batı sermayesi hesabına madenlerde, fabrikalarda ucuz emek gücü olacaklardır. Osmanlı Devleti kısa zamanda, mamul madde ithal eden, buna karşılık ham madde, tarım ürünleri ihraç eden bir ülke haline geldi. Osmanlı Devletinin ekonomisi normal gelişme yolundan artık çıkmış, uyumsuz, dengesiz ve frenlenmiş bir büyüme yoluna girmişti. Buna o günlerin parasal bunalımı da eklenmelidir. Devlet hazinesi bomboştu. Oysa isyanları bastırmak, savaşları yürütmek için paraya gerek vardı. Devlet Galata Sarraflarından borç alıyordu. 19. yüzyılın ikinci yarısında dış borçlar başladı. Bir süre sonra Osmanlı Devleti borçlarını ödeyemez oldu. Mali iflas, Muharrem Kararnamesi, Düyunu-Umumiye İdaresi, Osmanlı Bankası, Doyçe Bank... Artık çöküş iyice hızlanmış, son görünmüştü. Osmanlı Devleti Batı Avrupa kapitalizminin politik, malî, ekonomik boyunduruğu altındaydı. Düyunu Umumiye İdaresi Devlet içinde daha güçlü bir devletti. Avrupa sermayesi ve yerli ortaklarının çıkarları ile Devletin çıkarları tam bir çelişki içindeydi. Batı sermaye çevreleri ve yerli ortaklarının her girişimi, Osmanlı toplumunu ölüme iteliyordu.

Dış ticaret hızla gelişiyor; bir yandan da liman tesisleri, antrepolar kuruluyor, limanlardan Anadolu'nun içerlerine uzanan demiryolları döşeniyor, maden ocakları işletmeye açılıyordu. Bütün bu işler, Avrupa sermayesinin imtiyazlı şirketlerince yürütülüyordu. Bu girişimlerin ardında, Emperyalizmler-arası amansız mücadeleler de yatmaktaydı. Örneğin Bağdat Demiryolu imtiyazı Alman Emperyalizmi'nin (doğuya yayılma) politikasının bir aracıydı.

Bu dönemde, Avrupa sermayesinin yerli ortakları ve aracıları

olarak ortaya çıkan Osmanlı burjuvazisi, bir ticaret burjuvazisi idi. Avrupalılarla fabrika kuran tek tük gayri-müslim burjuvalar da vardı. Osmanlı burjuvazisi çıkarlarıyla Emperyalizme bağlı ve onun hizmetindeydi. Bu bakımdan İttihat ve Terakkinin Millî bir burjuvazi geliştirmek konusundaki iktisadi politikası durumu değiştirecek nitelikte değildi. Ticaretin gayri-müslümler elinden alınması, Müslüman - Türk unsurların tekeline geçmesi için harcanan çabalar, ekonominin dışa bağlılığına, Emperyalizmin çıkarlarının ulusal çıkarlara üstün tutulmasına bir son verecek nitelikte değildi. Çünkü kapitalizmin tekelci aşamasında ulusal sınırlar, ulusal girişimler, ulusal çıkarlar önemlerini büyük ölçüde yitirirler. Tekelci sermayenin çıkarları ağır basar her yerde, her işte. Hele geleneksel ekonomileri ile kapitalizm öncesi aşamasında yaşayan toplumlar emperyalizmin boyunduruğuna düşünce, artık kendi çıkarları doğrultusunda yürüme olanağını yitirirler.

1950'lere gelene kadar Bürokrasinin himayesinde hızla gelişen Türk burjuvazisi ticaret burjuvazisi idi. Sanayii teşvik yasaları, ucuz kol emeği, sergiler ve beneri tedbirlerden hiç birisi, güçlü bir sanayi burjuvazisinin ortaya çıkmasını sağlayamamıştı. 1913 yılında endüstri tesislerinin sayısı 250 dolayındaydı. Bunların çalıştırdığı işçi sayısı da toplam olarak 17 bin kadardı. Bunların büyük çoğunluğu beş on işçi çalıştıran küçük sermayeli kuruluşlardı. Cumhuriyet döneminde de uzun zaman devlet kesimi hariç sanayi uzun zaman beklenen gelişmeyi gösteremedi. Türk burjuvazisinin ticaretten, endüstriye kayışı 1950'den sonra başlamıştır. Endüstrinin ulusal gelirdeki payı artmış; gayrı-safi yatırım olarak makina donatımına ayrılan meblağlar hızla büyümüş; sanayide kullanılan enerji ve işçi sayısı yükselmiş; kalabalık işçi çalıştıran modern fabrikaların çoğaldığı görülmüş ve giderek ihracat kalemleri arasında endüstri mamulleri de yer almaya başlamıştır. Ancak aynı yıllarda spekülatif alanlara, örneğin konut inşaatına yatırılan sermayenin, makina donatımına yatırılanın hemen hemen iki katı olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Sanayi alanında görülen bu gelişmeye paralel banka sermayesinde de hızlı bir gelişme olduğu anlaşılmaktadır. Gerek mevduat, gerekse kredi konusunda hızlı bir artış kaydedilmiştir.

İstatistik rakkamlarının incelenmesinden ortaya çıkıyor ki, bir yerli sanayi burjuvazisi doğmuş ve hızlı bir gelişme içine girmiştir. Zaten rakkamlar olmasa da, sınayi tesislerinin çoğaldığı gözle görülmektedir. Türkiye'nin sanayileştiği bir gerçektir. Bu sanayileşmenin istenen doğrultuda olmayışı bir sanayi burjuvazisinin varlığına ve gelişmesine elbet engel değildir.

b — Tekelci Yabancı Sermayeye Bağlı Yerli Burjuvazi.

Ancak geri bırakılmış Türkiye'nin çarpık gelişen sanayii de, sanayi burjuvazisi de uluslararası tekelci sermayeye bağlıdır. Bu da gelişmenin çarpık ve frenlenmiş bir gelişme olmasına, dolayısiyle de sanayi burjuvazimizin de dışa bağlı malî olanakları ve girişimlerinde ister istemez sınırlı olmasına yol açmaktadır.

Türkiye'nin ve burjuvazimizin gelişmesini kemik hastası bir çocuğun gelişmesin ebenzetebiliriz. Nasıl kemik hastası çocuğun her yıl kilosu ve boyu arttığı halde, bu gelişme normal bir çocuğunkinin altında kalırsa, Türkiye'nin gelişmesi de öyledir.

Kapitalizmin normal gelişmesini hatırlatmakta yarar vardır. Hemen şunu belirtelim ki, Batı ülkelerinin burjuvaları bu gelişmenin başında yabancı sermaye çevrelerinin maşası durumunda değillerdi. Bilindiği gibi kapitalizm, serbest rekabet döneminden tekelci aşamaya, yani emperyalizm aşamasına geçmiştir. Ticaret burjuvazisi bu gelişmenin ilk basamağında bulunur. Teknolojik gelişmelerle üretim güçleri yeni bir hamle yapar büyük endüstri ve onunla birlikte endüstri burjuvazisi ortaya çıkar. Artık karşımızda endüstri sermayesi vardır. Kapitalizm öncesi dönemlerden beri var olan bankacılık, kapitalizmin gelişme sürecinde işlerin yürütümüne olumlu katkıda bulunur. Başlangıçta ödemelerde aracılık eden bankaların, kapitalizmin, gelişmesi ile, rolü büyür, sermaye birikimi ve endüstride üretimin yoğunlaşması, bankalarda sermayenin yoğunlaşmasına yol açar. Bankalar ellerinde biriken sermayeleri önce küçük, daha güçsüz bankalara el atarak değerlendirirler. Banka tekelleri kurulur. Bu tekeller arasında dev birlikler meydana getirilir. Ve giderek yoğunlaşmış tekelci banka sermayesi ile, yoğunlaşmış tekelci endüstri sermayesi arasında bağlar kurulur. Kapitalizmin bu aşamasında uzun vadeli yüklü kredilere ihtiyaç artmıştır. Büyüyen endüstri girişimlerinin kredi ihtiyaçlarını, ellerindeki büyük rakamlara varan, mevduatı, hisse senetleri satın alarak endüstriye akıtan, bankalar karşılar. Artık bankalarla endüstri girişimleri arasında yeni ilişkiler başlamıştır: Kişiler elindeki endüstri girişimleri, bankaların aracılığı ile hisse senetli ortaklıklara dönüşür; hisse senetli yeni ortaklıklar kurulur. Bankaların endüstri alanına el atması, tekelci akımı güçlendirir. Sermayelerin birleşip kaynaşması ticaret, ulaşım kesimlerine de sıçrar. Bankalar, endüstri ticaret ve ulaşım girişimlerinin hisse se-

netlerini ve tahvillerini satın almak suretiyle, bunların ortaklaşa sahibi durumuna gelirler. Buna karşılık endüstri tekelleri de, bu tekellere ortak olan bankaların hisse senetlerini ellerinde tuttuklarından, böylece yeni tip bir sermaye ortaya çıkar: Malî sermaye...

Mali sermaye aşamasında aynı kişiler, tekelci bankalarında, tekelci endüstri, ticaret ve ulaşım girişimlerinin de başında bulunurlar. Artık ekonomiye ve giderek politikaya ,her şeye, finans oligarşisi egemen olur.

Türkiye bu aşamaların hangisini yaşamaktadır? Sanayiciliğin ve bankacılığın bir ölçü de geliştiğine bakarak, Türk burjuvazisinin tekelci aşamaya geldiğini, bi rfinans oligarşisi meydana getirdiğini söylemek kuşkusuz doğru olmaz. Açıktır ki, uluslararası telkelci sermayenin Türkiye'de işbirlikçisi olmak, Türk burjuvazisine tekelci nitelik kazandırmaz. Türk burjuvazisi, ülkemizde, uluslararası tekelci sermayenin işbirlikçisidir, ama söz hakkı olmadan, kararlara katılmadan sadece Türkiye'deki kârdan pay almakla yetinir.

Gerçi bir takım işaretler vardır: Bankalar endüstri alanlarına elatmaktadır; hattâ kimi endüstri girişimlerinin doğrudan doğruya banka kurduğu görülmektedir. Aynı kişilerin büyük tarım işletmelerinin de başında oldukları bilinmektedir. Ancak çok önemli bir nokta gözden kaçırılmamalıdır. Yukarda özetlenen Batı kapitalizminin aşamaları, üretici güçlerin büyük bir hızla gelişerek sermayenin yoğunlaşmasına yol açmasının sonuçlarıdır. Yoğunlaşan ve sonunda finans kapital haline gelen sermaye milyarlaca dolar tutar. Sermaye sıkıntısı çeken ve dışa bağlı bir ekonomide tekelci sermayeden söz etmek olanaksızdır. Ayrıca şu da unutulmamalıdır ki, tekelci kapitalizmin karakteri ve doğal soncu, sermaye ihracıdır. Oysa Türk kapitalizmi, dış kredilerle ancak ayakta durmaktadır; Türk burjuvazisi de kredi sıkıntısı içindedir. Bu durumda Türk burjuvazisinin tekelci aşamaya ulaştığı hakkındaki iddialar ciddiye alınamaz. Sonuç olarak: Türkiyede kimi sermaye sahiplerinin çeşitli işalanlarını tekellerinde toplamağa çalıştıkları ve bir ölçüde de topladıkları bir olgudur. Elbet bu da bir tekeldir. Ama burada sözü edilen tekel bu değildir. Sözü edilen tekel, kapitalizmin, emperyalizm aşamasına geçmesidir. Emperyalizmin boyunduruğunda olan Türkiye kapitalizminin tekelci bir süreç içine girebileceğini düşünmek, emperyalizmin boyunduruğunda iken de emperyalist olunabileceği anlamına gelir ki, saçmadır.

c — Türkiye'de Millî Burjuvazi Var mı?

Şemacılığı, doğmacılığı bilimsel çözüm sanmanın, bizi gerçek çözümlerden uzaklaştırdığını, bir sonuca gitmemizi olanaksız hale getirdiğini akıldan çıkarmamak gerekir. Bunun bir başka örneğini de Millî burjuvazi konusunda görüyoruz. Türkiye'de ulusal bir burjuvazi bulunduğu hakkındaki yargıları da, doğmalardan çıkış yapmanın doğurduğunu sanıyoruz. Emperyalizmin boyunduruğunda olan bir ülkede, ulusal bir burjuvazinin ortaya çıkması özel durumların var olmasına bağlıdır. Normal koşullarda burjuvazinin bir kesiminin, endüstri burjuvazisinin uluslararası tekelci sermayeye karşı çıkması olanaksızdır. Çünkü burjuvazinin öteki kesimleri gibi, örneğin ticaret burjuvazisi gibi, endüstri burjuvazisi de çeşitli yollardan uluslararası tekelci sermayeye bağlıdır, onunla çıkar birliği içindedir. Bilindiği gibi Türkiye'de bir Sinai Kalkınma Bankası var. Sermayesinin tümü değilse, önemli bir kesimi Amerikan sermayesi. Endüstri girişimleri Sınai Kalkınma Bankasından sağladıkları kredilerle işlerini genişletmekte; işlerini bu kredilerle yürütmektedirler. Amerikan yardımlarında özel sektöre ayrılmış bir fon vardır. AET'den sağlananlarda da böyle bir fon vardır. Ve bunlar daha çok endüstri yatırımları içindir. Bu yardımlardan yararlanan endüstri burjuvazisinin Amerikan emperyalizmine, Ortak Pazar tekellerine karşı çıkması, yardımlar sürdükçe nasıl düşünüleiblir? Denilebilir ki, yardım görmeyen kredi almayan endüstriciler de var... Bu durumda olanlar da doğrudan yardım, ya da kredi almasalar bile, Emperyalizmle işbirliğinin Türk burjuvazisine sağladığı çıkarlardan dolaylı olarak yararlanırlar. Burjuvaziden bir kesiminin işçi sınıfı, emekçiler ile elele emperyalizme karşı çıkması, çıkabilmesi için, olağan dışı bir durum karşısında bulunmak gerekir. Bu genellikle ulusal kurtuluş savaşlarında karşılaşılan bir durumdur. İki ateş arasında kalan burjuvazi ulusal harekete katılmak zorunda kalır. Bizde, Kurtuluş Savaşımız da böyle olmuştur. Başlangıçta eşraf, birçok yerde Yunanla işbirliği etmiştir. Anack ulusal güçlerin başarıyla direndiği anlaşıldıktan sonradır ki, ulusal harekete katılmıştır. Stratejiye, taktiğe ilişkin şeyler, toplumların içinde bulundukları somut durumlara göre, somutça değerlendirilmek gerekir. Ulusal burjuvazi ile işbirliği etmenin iki koşulu vardır: Birincisi, böyle bir burjuva kesiminin gerçekten var olması; ikincisi de, onların biz sosyalistlerle işbirliği etmeye yanaşmalarıdır. İşbirliği konusundaki kimi sosyalistlerin önerilerini, burjuvazi alaycı bir gülümseme ile karşılarken, hâlâ ayak diremede bir yarar yoktur; zarar vardır. Sol bu gibi hayallerle oyalanmamalıdır.

Bu, elbet kişi olarak burjuvalarla, kişi olarak bürokratlar ve toprak ağalarıyla ilişki kurulamıyacağı, saflarımızı, davamıza içtenlikle inanmış olanlara açmıyacağımız anlamına gelmez. Ama işçi sınıfı ve köylüler, tüm emekçiler, içinde bulunduğumuz koşullarda, sınıf olarak ne bürokrasinin, ne burjuvazinin ne de toprak ağalarının kendilerine yardım eli uzatmıyacaklarını iyice bilmelidirler.

Fiyatı: 750 Krş.